

లోక్ సత్తా టైమ్స్

సంపుటి - 5 సంఠిక - 17

పక్షపత్రిక

సెప్టెంబర్ 1-15, 2014

కొంబె బొమ్మల బాపు - కొన్ని కరముల సేపు
 సుండె వుయ్యెలనాపు - బి కూనలమ్మ

ॐ

ॐ

ॐ

ॐ

ॐ

జన రాజకీయం కోసం...

లోక్ సత్తా టైమ్స్

పక్షపత్రిక సెప్టెంబర్ 1-15 2014

సంపుటి - 5

సంచిక - 17

లోపలి పేజీల్లో...

తెలుగంటిని సుసంపన్నం చేసిన బాపు 6

బొమ్మలు రాసిన బాపు..... 7

తెలుగు సినీమాకు వెలుగు..... 8

బాపు మనకిచ్చిందేంటి..... 10

జాతీయోద్యమ భాష్యకారుడు బిపిన్ చంద్ర..... 12

నేర చరిత్రలకు మంత్రిపదవులివ్వద్దు..... 14

కేరళలో కలిసే మధ్యనియంత్రణకు చర్యలు..... 16

రాష్ట్రానికి తమిళనాడు మధ్యం పారాలి..... 17

ఆశల పల్లకీపై ఆంధ్రప్రదేశ్ బడ్జెట్..... 19

పి.పి. వ్యవసాయ బడ్జెట్..... 22

హామీల బడ్జెట్. లభివృద్ధి బడ్జెట్ కాదు..... 23

లోక్ సత్తా పార్టీ పి.పి.లో మేధామధనం దృశ్యాలు..... 24

రుణమాఫీ నిబంధనల్లో రెండు రాష్ట్రాలదీ ఒకేతీరు... 25

విధివిధానాల ప్రకారమే నివేదిక..... 27

రాజధాని 'లెక్క' ఇదీ..... 31

సమగ్రాభివృద్ధికి సమీకృత ఆర్థిక ప్యాకేజీ..... 34

సంపాదక వర్గం

డా॥ జయప్రకాష్ నారాయణ్

ప్రధాన సంపాదకులు

డి.వి.వి.యస్. వర్మ

సంపాదకులు

సంపాదక వర్గం

పి. రవిమారుత్

బండారు రామ్మోహన్ రావు

ఓంకార్

డా॥ ఆలూరి విజయలక్ష్మి

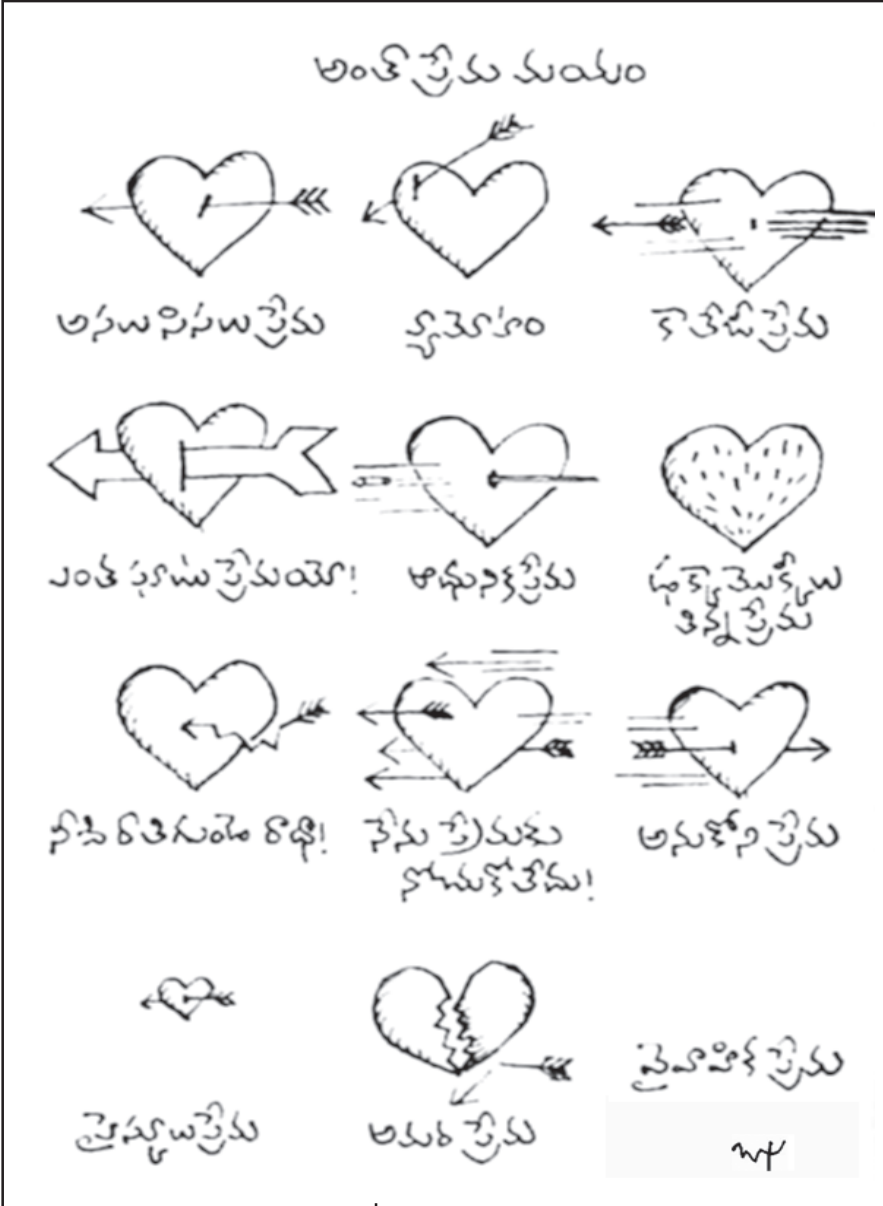
కె.వి. కుటుంబరావు

బుక్ & కవర్ డిజైన్ : సునీత ఆరిమిల్లి

1. జనీధన్ తో పేదరికం నిర్మూలనాం - చంద్రబాబు
ఖాతా తెరిస్తే ఇల్లు అలకడం మాత్రమే - పండగకాదుగా
2. చోకధరల దుకాణాలలో ఆక్రమాలను అరికడతాం
కొత్త డీలర్ల నియామకానికి పనికొచ్చే చిట్కా
3. శివరామకృష్ణన్ నివేదిక బైటకురావడం దురదృష్టకరం - మంత్రి గంటా
మూడోకంటికి తెలియకూడదన్న రూలు
4. భారత్ లో కేన్సర్ పై అవగాహన పెరిగింది.
అవగాహనా పెరిగింది - కేన్సర్ పెరిగింది
5. మహిళల సమస్యలపై వై.కా.పా బి మొసలికన్నీరు - తె.దె.పా. విమర్శ
వారిది మొసలి కన్నీరు, తమది అసలు కన్నీరు
మహిళలకు మాత్రం కన్నీరు... మున్నీరే..
6. సంక్షేమ నిధులను కాంగ్రెస్ వాళ్లు దోచుకున్నారు - మంత్రి కిషోర్ బాబు
వాళ్ల వంతు అయింది - ఇక తమ వంతు కానివ్వండి
7. మహారాష్ట్ర గవర్నర్ గా బిద్యాసాగర్ రావు ప్రమాణం
విపక్ష గవర్నర్ల తొలగింపు స్వపక్ష గవర్నర్లకేనా!
8. టి.డి.పీకి తుమ్మల గుడ్డెట్టె
వారు ఎంతకాలం వేచివుంటారు
9. రాజధానిమీద రచ్చ వద్దు - చంద్రబాబు
రచ్చవద్దంటే సరే ! చర్చ కూడా వద్దంటే ఎలా?
10. ఫెళ్లికి ముందే లైంగిక పరీక్షలు - మద్రాసు హైకోర్టు
అంత్యనిష్ఠారు కంటే ఆది నిష్ఠూరమే మేలుగదా
11. అవసరం లేకున్నా రైతులు రుణాలు తీసుకున్నారు - మంత్రి పుల్లారావు
రుణమాఫీ దెబ్బకి తత్వం బోధపడినట్లుంది
12. నిరుద్యోగ భృతి ప్రతిపాదనెవీ లేదు - మంత్రి అచ్చెయ్యనాయుడు
ఏరుదాటాకా తెప్ప తగలేశారు

అనుకోని ప్రేమ

రచనలు పంపండి
 'లోక్ సత్తా టైమ్స్' పత్రికలో ప్రచురణ కోసం వ్యాసాలు, గేయాలు, కావ్యాలు, ఉత్తరాలు ఈ కింది చిరునామాకు పంపండి.
ఎడిటర్, లోక్ సత్తా టైమ్స్,
 8-2-674బి/2/9, ప్లాట్ నం : 93
 హ్యబీ వ్యాలి, రోడ్ నం. 13ఎ,
 బంజారాహిల్స్, హైదరాబాద్ - 500 034
ఫోన్ నంబర్లు :
040- 23311817, 23311819,
23311820, 23312829
ఫ్యాక్స్ : 040-23310612
 accountsdept@loksatta.org
 loksatatimeslsp@gmail.com

చందా వివరాలు
 జన రాజకీయ వాణి 'లోక్ సత్తా టైమ్స్' పత్రిక చందాదారులుగా చేరండి... చేర్చించండి.
 సంప్రదించవలసిన ఫోన్ నం: **040-23311817**

విడి ప్రతి : రు. 10 ,
ఏడాది చందా : రు. 200
మూడేళ్ళ చందా : రు. 500

 చందా రుసుమును "లోక్ సత్తా టైమ్స్" ఎకౌంట్ నం: 62007167836 ఎన్.బి.హెచ్., పంజాగుట్ట (బ్రాంచ్, హైదరాబాద్ పేరిట ఆన్ లైన్ క్రెడిట్ చేసి వివరాలను ఇ-మెయిల్ చెయ్యవచ్చు.

లోక్ సత్తా ప్రకటన రేట్లు

	బ్లాక్ & వైట్,	మల్టికలర్
సగం పేజీ	₹ 2,500	
పూర్తి పేజీ	₹ 5,000	₹ 10,000
సెంటర్ స్పాడ్	₹ 10,000	₹ 20,000
బ్యాక్ పేజీ	-	₹ 20,000
ఫ్రంట్ ఇన్ సైడ్	-	₹ 15,000
బ్యాక్ ఇన్ సైడ్	-	₹ 15,000

♦ ప్రకటన రుసుము Loksatta Times పేరిట హైదరాబాద్ లో చెల్లుబాటు అయ్యే విధంగా చెక్/డిడి రూపంలో పంపగలరు.

నిత్య అనిశ్చితిలో బాబు పాలన

సంపాదకీయం

చంద్రబాబు మీద ప్రజలు చాల ఆశలు పెట్టుకున్నారు. ఆయన దానిని మరింత పెంచి పెద్దది చేస్తున్నారు. కాని ఈ మూడు నెలల పాలన దానికి అనుగుణంగా లేదనే చెప్పాలి. రాష్ట్రంలో పాలన ఇంకా దారిన పడకపోగా, స్థిరత్వం లేని గందరగోళం కొనసాగుతున్నది.

చంద్రబాబుకు తొమ్మిది సంవత్సరాల పాలన అనుభవం వుంది. ప్రతిపక్షనేతగా పది సంవత్సరాల వేదనాభరిత స్వానుభవం వుంది. ఇవన్నీ మంచిపాలన అందించడానికి సోపానాలు అవుతాయని అందరూ ఆశించారు. కాని అడుగులు మాత్రం అందుకు అనుగుణంగా లేకపోవడం కనిపిస్తున్నది.

చంద్రబాబు తన ప్రమాణ స్వీకారానికి ముందే నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయంలో మకాం చేశారు. ఇకపై తన క్యాంపు కార్యాలయం ఇక్కడేనని వారానికి మూడురోజులు అక్కడే వుంటానని ప్రజల వద్దకు పాలన అంటే ఏమిటో చూపిస్తానని ప్రకటించారు. దాని పరిసరాలలోనే తన మంత్రివర్గ ప్రమాణస్వీకారం కూడా నిర్వహించారు. తరువాత మూడు నెలలు గడిచాయి. 12 వారాలు తిరిగిపోయాయి. 36 రోజులు పాటు అక్కడ వుండడం మాట అటుంచి, ఆయన క్యాంప్ ఆఫీసు ఊసు తిరిగి ఎత్తడంలేదు.

ఇప్పుడు ఒక కొత్త నినాదాన్ని ఎత్తుకున్నారు. ప్రభుత్వ కార్యాలయాలను ముందుగా విజయవాడకు తరలిస్తామన్నారు. ఆ తర్వాత విజయవాడ - గుంటూరులకు తరలిస్తామన్నారు. ఇక కార్యాలయాల తరలింపులతోనే కొన్ని నెలలపాటు కాలయాపన జరిగే స్థితి కనిపిస్తున్నది.

ఇక స్వీకరు మరో అడుగు ముందుకు వేసి ఏకంగా శాసన సభ సమావేశాలనే విజయవాడకు తరలిస్తామని ప్రకటించారు.

చంద్రబాబు అధికారంలోకి రాగానే ఆర్థిక పరిస్థితిని చక్కదిద్దే చర్యలు తీసుకుని తనదైన పరిపాలనా ముద్ర వేస్తారని భావిస్తే పరిపాలన పక్కనపెట్టి రోజుకో అనిశ్చిత పరిస్థితిని తన నిర్ణయాలు ద్వారా కల్పిస్తున్నారు.

ఇక బడ్జెట్ ప్రవేశపెట్టిన తీరులోనూ ఇదే అనిశ్చితి కనిపిస్తున్నది. ఏకంగా 85 వేల కోట్లు ప్రణాళికావ్యయంలో కేవలం 26 వేల కోట్లు ప్రణాళికా వ్యయంతో దాటి తెన్నూ లేని బడ్జెట్ గా దానిని రూపొందించారు.

మరోపక్క రైతుల రుణమాఫీని గందరగోళం చేశారు. డ్వాక్రా మహిళల రుణమాఫీల పై ప్రకటనలు చేస్తున్నారు. నిరుద్యోగ భృతి మీద నోరు మెదపడం లేదు.

ఇవన్నీ పాలనలో అనిశ్చితికి నిదర్శనాలు - ఏదో ఒక స్థిరమైన నిర్ణయం తీసుకోలేని స్థితికి దర్శణం పడుతున్నాయి.

దీనికితోడు ఇకపై పాలన రాజకీయంగానే వుంటుందంటూ ప్రకటించారు. కలెక్టర్ల మీటింగులో తమ పార్టీ కార్యకర్తల విన్నపాలను మన్నించమని కోరారు. ఇప్పుడు వ్యవసాయ మార్కెటింగ్ కమిటీలకు ఎన్నికల ప్రస్తావన లేకుండా వాటిని పార్టీ కమిటీలు సూచించిన వారితోనే నామినేట్ చేస్తామంటున్నారు. రాజకీయ లబ్ధికోసం అధికార పార్టీకి, ప్రభుత్వానికి మధ్య గీత చెలిపేస్తే జరిగే పరిణామాలు వారికే నష్టాన్ని కలిగిస్తాయి. అందుచేత పాలనలో ఈ అనిశ్చితిని వెంటనే తొలగించకపోతే ఆయనపై పెట్టుకున్న ఆశలు ఆవిరైపోతాయి. ■

తెలుగింటిని సుసంపన్నం చేసిన బాప్తు

- జేపీ నివాళి -

విశ్వజనన విలువలన్న తెలుగుదనంలోని మాధుర్యేన్ని ఆబలగోపాలానికి దేశాభ్యులపాటు పంచిన రుషి బాప్తు అని లోకసత్తై పార్టీ జాతీయ అధ్యక్షుడు డా॥ జయప్రకాశ్ నరాయణ్ నివేళులబ్దించారు. ఆత్మోదం, ఆనందం, ఆలోచన నిండిన బాబులు వేయటంలో, వెదికి దృశ్యకావ్యలుగా మలచటంలో బాప్తు తనకు తానే సాటి అన్నారు.

విలువలకు పట్టంగట్టిన రోమాణు కథంశాన్ని ఎన్నిసార్లు తెరకెక్కించినా ప్రతిసారీ నవ్వుతను, సార్వజననతను బాప్తు దూపారని, ఆయన తీసిన ముత్యాల ముగ్గు, ఋద్ధిమంతుడు, పెళ్లిపుస్తకం, అందెల రొముడు వంటి బాబులు సమాజంలోని కృత్రిమత్వేన్ని మనుషుల మనస్తత్వల్లోని వికారేన్ని ఎండగట్టి ఆత్మపరిశీలన కలిగించేయని జేపీ అన్నారు.

ముళ్ళపూడి వెంకట రమణతో ఆయన నిట్టల్లప, నిర్దేశితక్షణ స్నేహం 'బుడుగు' వంటి కాలిత ప్రవృత్తాన్ని పలు స్వజనోత్క బాబులను ఆవిష్కరించినది జేపీ అన్నారు. తెలుగునాట ప్రాథమిక విద్యోకోధనను బాగు చేసేందుకు ఎంతో తపనతో బాప్తు, రమణ కృషి చేసిన పాలకుల నిర్లక్ష్యత వల్ల వినియోగించు కోలేనోయామన్నారు.

వెదెపు సంప్రార్థ జీవితం గడిపి తెలుగింటిని సుసంపన్నం చేసిన బాప్తుకి ఆ స్థాయి గుర్తింపు మాత్రం దక్కలేదని, ఆయన జీవితం, కృషి విలువల్ని దేశ, విదేశాల్లోని తెలుగువారందరూ స్వల్పంగా తీసుకోవలని జయప్రకాశ్ నరాయణ్ ఒక ప్రకటనలో అన్నారు. ■

బొమ్మలు రాసిన బాపు

తేటతెనుగు

తీయదనం, బాపు బొమ్మ కమ్మదనం, ఈ రెంటినీ వేరు చేసి చూడలేరు తెలుగు కళాబిమానులు. సంతకం అక్కర్లేని

చిత్రకారుడు బాపు. ఆయన వేసిన చిత్రం చూస్తే చాలు. కళ గురించి ఏమీ తెలియని వ్యక్తి కూడా ఇది బాపు పెయింటింగ్ అని చెప్పేస్తాడు. అందమైన స్త్రీని చూస్తే చాలు. బాపుబొమ్మలా ఉందని దాదాపు రెండు తరాల వారు అనుకునేలా చిత్రలేఖనంలో ఆయన తన ముద్ర వేశారు.

చిత్రలేఖనంలో ఆయన శైలే ఒక సంతకంగా

విరాజిల్లింది. ఆయన శైలి కమనీయంగా ఉండి ఆలోచింపజేస్తుంది. చిత్రలేఖనంలో ఆయనదో వినూత్న ధోరణి. తెలుగువారికి సొంతం అనదగ్గ శైలిని ఆయన సృష్టించారు. ప్రకాశవంతమైన లేత రంగులను

ఆయన తన చిత్రలేఖనంలో ఉపయోగించేవారు. అంతేనా, అతి తక్కువ స్ట్రోక్స్ తోనే చక్కటి బొమ్మను వేసేస్తారు. అదే ఆయన ప్రత్యేకత. ఆయన వేసిన బొమ్మను చూస్తే బ్యాక్ గ్రౌండ్ గందరగోళం లేకుండా ప్రశాంతంగా ఉంటుంది. బొమ్మలు వేయడం ఇంత తేలికా.. అని కూడా అనిపిస్తుంది. ఆయన చిత్రాలు ఎక్కువగా పౌరాణిక పాత్రలను చూపిస్తాయి. పైగా స్త్రీ సౌందర్యాన్ని అతి సుకుమారంగా ఆయన చిత్రించినట్లు మరెవ్వరూ చిత్రించలేదని చెప్పొచ్చు. అందంతో పాటు శృంగారమూ ఉట్టిపడుతూ ఉంటుంది. ఆయన కార్టూన్లలోని గయ్యాళి ఆడవాళ్ల బొమ్మల్లోనూ ఎక్కడో ఒక సుకుమార కోణం కనపడుతూనే ఉంటుంది. ఆయన గీసిన స్త్రీ బొమ్మల్లో ఆడతనం ఉట్టిపడడానికి, ఇంకా కావాలంటే కవ్వించేలా ఉండడానికి... నడుము.. తుంటి భాగాల మధ్య నిష్పత్తిని 0.7 ఉండేలా చూసుకునే అతి కచ్చితమైన చిత్రకారుడు బాపు. ఈ నిష్పత్తి వల్లే ఆయన వేసిన స్త్రీ బొమ్మల్లో సౌకుమార్యంతో పాటు శృంగారం కూడా ఉట్టిపడుతుంటుందని కళావిమర్శకులు అంటారు. నిండుగా బట్టలు వేసుకున్నా సౌకుమార్యంతో పాటు

- సౌకుమార్యం, సౌందర్యం, శృంగారం.. మేళవిస్తే బాపుబొమ్మ
- చూడచక్కని బొమ్మలు, కంటికింపైన రంగులు
- అంతా కలిపితే అది బాపుశైలి
- దేవుళ్ల బొమ్మల్లోనూ సృజనాత్మకత

ఆయన గీసిన ఆడవారి బొమ్మల్లో శృంగారం ఉట్టిపడుతూనే ఉంటుంది. ఆయన ఆడవారికి కలిగించిన ప్రత్యేకతల జాబితా గురించి

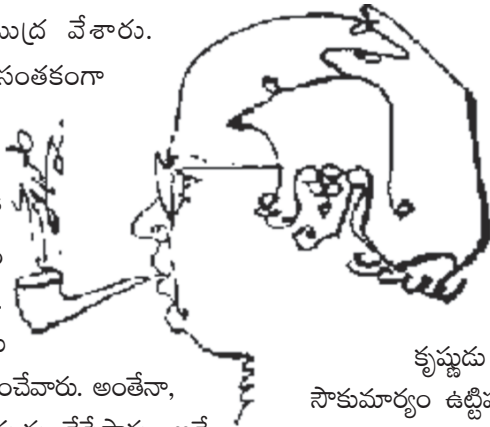
చెప్పుకుంటూ పోతే 'రెండు జడల సీత' కనిపిస్తుంది. ఒక తరం యువతులందరూ రెండు జడల ఫ్యాషన్ ఎంచుకున్నారంటే రెండు జడలతో కనబడే ఆయన వేసిన ఆడవాళ్ల బొమ్మలే

కారణం. బాపు బొమ్మల రామాయణాన్ని చిత్రించారు. పురాణ పురుషులను చిత్రీకరిస్తున్నప్పుడు శివుడు, భీముడు, దుర్యోధనుడు వంటి పాత్రల చిత్రీకరణకు.. రాముడు, కృష్ణుడు వంటి పాత్రల చిత్రీకరణకు తేడా ఉంటుంది. శివుడిని, భీముడిని వెడల్పాటి ఛాతితో కండలు తిరిగిన శరీరంతో చిత్రీకరిస్తే, రాముడు,

కృష్ణుడు బొమ్మల్లో మాత్రం కొద్దిపాటి స్త్రీత్వం, సౌకుమార్యం ఉట్టివుడుతుంటుంది.

దేవుళ్ల బొమ్మల్లో కొత్తదనం

ఆధునిక చిత్రకారుల్లో చాలా మంది దేవుళ్ల బొమ్మలు వేయడంలో సృజనాత్మకత ఏమీ లేదనుకుంటారు. కానీ బాపు మాత్రం అందులోనూ వినూత్న ఒరవడిని సృష్టించారు. కొండలలో నెలకొన్న అనే బొమ్మలో ఆయన కేవలం 'కిరీటం పెట్టుకున్న కోనేటి రాయుడు' వేంకటేశ్వర స్వామి తలను మాత్రమే చూడచక్కగా చిత్రీకరించడం ఆయనకే చెల్లింది. బొమ్మలు గీయడంలోనే కాదు, అక్షరాలను రాయడంలోనూ ఆయనది ప్రత్యేక శైలి. ఆయన చేతిరాతే ఒక ఫాంటుగా రూపుదిద్దుకుందంటే ఆయన అక్షరాలు ఎంత అందంగా ఉంటాయో చెప్పనక్కరలేదు. ఆయన చేతిరాతను పోలిన ఫాంటుకు ఆయన పేరే పెట్టారు. దీంతో ఆయన పేరు చిరస్మరణీయంగా ఉండేలా ఆయన కళ తోడ్పడింది. ఆయన బహుముఖ ప్రజ్ఞకు తార్కాణంగా చిత్రకారుడిగా ఆయన సేవలను పిల్లల వుస్తకాలకు యునెస్కో 1964లో వినియోగించుకుంది. ■

తెలుగు సినిమాకు వెలుగు

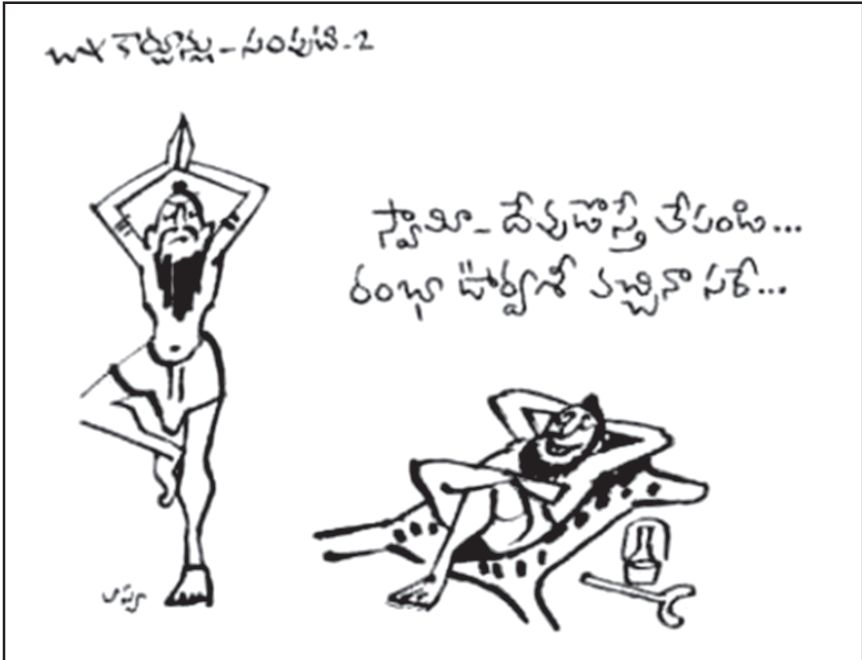
ఓ ఉత్తమ ఇల్లాలు.. ఆమె భర్తతో తప్ప సినిమాకి వెళ్లడు. బాపు సినిమా రాగానే భర్తతో.. “ఏమండీ బాపుగారి సినిమా రిలీజైంది. ఇవాళ మొదటాటకెకదామంది” అని భర్తను అడిగేది. దానికి ఆమె భర్త “ఇవాళ శుక్రవారం కదా ఆదివారం వెళదాంలే అనేవారు. అంతవరకు ఆ సినిమా ఉండదండీ” అనేది ఆ ఇల్లాలు.. ఇది తన సినిమాలమీద బాపు వేసుకున్న సెటైర్.

బాపు సినిమాలు కొన్ని అపజయం పాలైనా.. కొన్ని అద్భుత విజయాలు సాధించాయి. ఆయన కల్పించిన పాత్రలు ఎంతోమంది నటులకు నటజీవితాన్ని ప్రసాదించాయి. తెలుగు సినిమా ప్రేక్షకుల్లో తనకంటూ ఓ ప్రత్యేక గుర్తింపు తెచ్చుకున్న వ్యక్తి బాపు. సినిమా జయాపజయాలతో సంబంధంలేకుండా తనదైన ప్రత్యేకతను చూపించడంలో ఆయన సిద్ధహస్తుడు. దర్శకుడిగా ఆయన శైలే వేరు. నటీనటులు ఎలా నటించాలో చెప్పడానికి ఆయన తనలోని చిత్రకారుణ్ణి ఉపయోగించుకునే వారు. ప్రతి సీన్ కు సంబంధించి చిత్రాలను గీసి వాటిని నటీనటులకు చూపించేవారు. ఈ తరహాలో నటీనటులకు చిత్రాలద్వారా సీన్ ను వివరించే దర్శకుడు మన బాపు ఒక్కరే అంటే అతిశయోక్తి కాదేమో! బాపు సినీ రంగప్రవేశం 1967లో జరిగింది. అప్పటినుంచి 2011 వరకు ఆయన 51 సినిమాలకు దర్శకత్వం వహించారు. దర్శకుడిగా ఆయన తొలిచిత్రం సాక్షి. కృష్ణ విజయనిర్మల ప్రధాన పాత్రధారులుగా ఈ సినిమా 1967లో తెరకెక్కింది. దర్శకత్వంలో ఎవరివద్దా శిక్షణ పొందక పోయినా.. కేవలం సినిమాలు చూసిన పరిజ్ఞానంతోనే బాపు సినీ రంగప్రవేశం చేశారు.

1967లో విడుదలైన ఈ సినిమా ఘన విజయం సాధించక పోయినప్పటికీ నష్టాలు మాత్రం రాలేదు. దర్శకుడిగా బాపుకి మంచి మార్కులే తెచ్చిపెట్టింది. ఆయన తీసిన రెండో సినిమా బంగారుపిచ్చిక సినిమా కూడా పట్టే కొట్టినా బాపు అద్భుతపడలేదు.

బుద్ధిమంతుడితో తొలి విజయం

బాపు కెరీర్లో తొలి విజయాన్ని నమోదు చేసిన సినిమా బుద్ధి మంతుడు. అక్కినేని నాగేశ్వరరావు ద్విపాత్రాభినయం చేసిన ఈ సినిమా బాపును దర్శకుడిగా పరిశ్రమలో నిలబెట్టింది. తర్వాత బాపు సృష్టించిన అద్భుత దృశ్యకావ్యం సంపూర్ణ రామాయణం. ఆయన సినీజీవితంలో అతి పెద్ద విజయం సాధించిన సినిమా ఇదే. అప్పటివరకు పౌరాణిక సినిమాల్లో రాముడంటే ఎన్టీఆర్! అటువంటి సమయంలో శోభన్ బాబును రాముడిగా పెట్టి సంపూర్ణ రామాయణం సినిమా తీయాలని బాపు నిశ్చయించారు. సినిమా పూర్తయింది. మొదటి వారం థియేటర్లు ఖాళీ.. రెండోవారం నుంచి థియేటర్లు తీర్థాలను తలపించాయి. చివరికి సంపూర్ణ రామాయణం సినిమా బాపు సినీ జీవితంలోనే ఓ మైలురాయిగా నిలిచిపోయింది. ఈ సినిమా తర్వాత అక్కినేనితో తీసిన అందాల

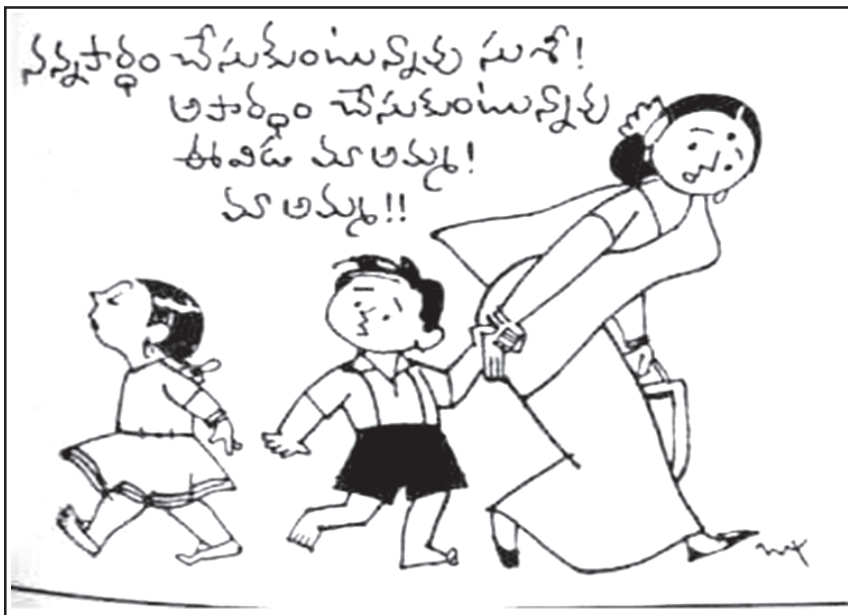

రాముడు కూడా సూపర్ హిట్.

ముత్యాలముగ్గుతో మ్యూజిక్

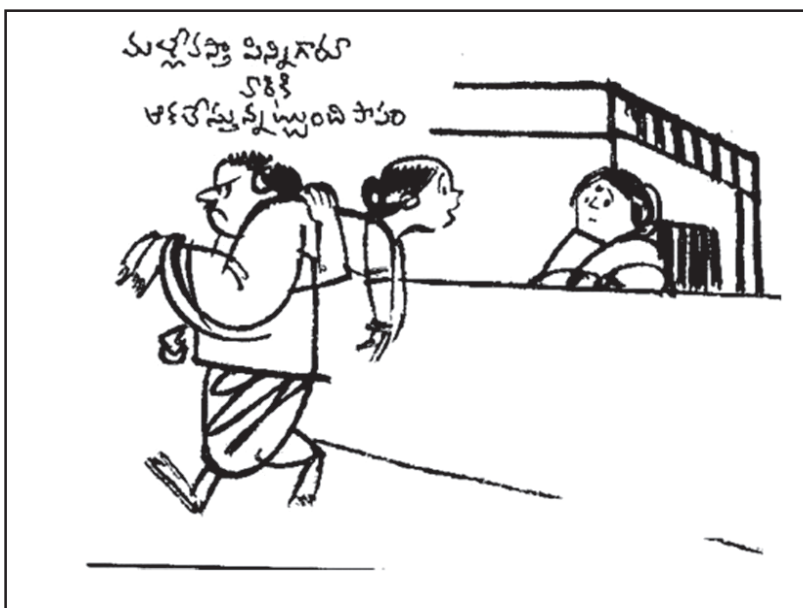
బాపు సృష్టించిన మరో అద్భుత చిత్ర కావ్యం ముత్యాలముగ్గు. మేకప్పులేకుండా 1975లో రూపొందిన ఈ సినిమా ఘనవిజయం సాధించింది. ఈ సినిమాలో రావుగోపాలరావు డైలాగులు ఈ నాటికీ తెలుగువారింటిలో మారుమోగుతూనే ఉంటాయి. రావుగోపాలరావుని కూడా ఓ నటుడిగా నిలబెట్టిన సినిమా ఇది.

ఈ సినిమా ఒక రోజు తక్కువగా ఏడాదిపాటు ఆడింది. అప్పట్లో ఉత్తమ ప్రాంతీయ భాషా చిత్రంగా జాతీయ అవార్డు అందుకుంది. పన్నెండున్నర లక్షలతో తీసిన ముత్యాలముగ్గు 2 కోట్ల రూపాయలు వసూలు చేసింది. తరువాత బాపు దర్శకత్వంలో భక్తకన్నప్ప, సీతాకల్యాణం వంటి సినిమాలు కూడా వచ్చాయి. తర్వాత మనవూరి పాండవులు సినిమా వచ్చింది. ఇది చిరంజీవికి రెండో సినిమా. ఈ సినిమా కూడా అద్భుత విజయం సాధించింది. తర్వాత తీసిన సినిమా గోరంతదీపం విజయవంతం కాకపోయినా బాపుకి వచ్చిన చిత్రాల్లో ఒకటిగా నిలిచింది. తర్వాత రెండు మూడు సినిమాలు అటూ ఇటూ ఆడినా.. మళ్లీ మంత్రిగారి వియ్యంకుడి సినిమాతో బాపు హిట్టు కొట్టారు. ఈ సినిమాలో చిరంజీవి, అల్లు రామలింగయ్య నటన, వారి డైలాగులు ధియేటర్లకు ప్రేక్షకులను రప్పించాయి. రాజేంద్రప్రసాద్ తో బాపు తీసిన పెళ్లిపుస్తకం, మిస్టర్ పెళ్లాం ఘనవిజయం సాధించాయి. మిస్టర్ పెళ్లాం సినిమాకు గాను ఉత్తమ ప్రాంతీయ భాషా చిత్రంగా బాపు మరోసారి జాతీయ అవార్డు సొంతం

చేసుకున్నారు. బాపు దర్శకత్వంలో వచ్చిన చివరి సినిమా శ్రీరామరాజ్యం. బాలకృష్ణ రాముడి పాత్రలో నయనతార సీత పాత్రలో అందరినీ మెప్పించారు. 1967లో ప్రారంభమైన బాపు సినీ జీవితం శ్రీరామరాజ్యం (2011) సినిమాతో బాపూ 47 ఏళ్ల సినీ జీవితం ముగిసింది.

అందుకున్న అవార్డులు: ఉత్తమ ప్రాంతీయ భాషా చిత్రం: ముత్యాలముగ్గు, మిస్టర్ పెళ్లాం నంది అవార్డులు(ఉత్తమ చిత్రం): బాలరాజుకథ, అందాలరాముడు, ముత్యాల ముగ్గు, మిస్టర్ పెళ్లాం, పెళ్లిపుస్తకం, శ్రీరామరాజ్యం ■

బాప్ మనకిచ్చిందేంటి?

మనం చూసుకోవలసినదల్లా బాపు గారి వల్ల మనకేం జరిగింది మన ప్రాఫిట్ ఎంత అనేదే. దక్షిణాదిలో శతాబ్దాలుగా మనవాళ్లు సృష్టించిన అపురూపమైన చిత్ర శిల్ప కళల సాంప్రదాయాన్నీ మన ప్రాచ్య రేఖా చిత్ర పరంపరనీ అందించాడు. ప్రతి ఖండంలో దేశంలో అక్కడి మహా కళాకారులు తర్వాతి తరాలకు ముందటి తరాల కళను అందించిపోతారు... ఆయన చేయాల్సిన పని చేసి వెళ్ళిపోయాడు. ఈ సంపదనీ, వారసత్వాన్నీ కాపాడుకోవడం, కొనసాగించడం లేదా నాశనం చేసుకోవడం మన సొంత తెలివి మీదా మూర్ఖత్వం మీదా ఆధారపడి ఉంది.

ఆయన సినిమాలు తీయకపోయింటే ఇంతమంది దర్శక నిర్మాతలూ, నటులూ, రాజకీయ నాయకులు ఇలా కళ్లమ్మట నీళ్లు పెట్టుకునే వారు కాదేమో. వట్టి బొమ్మలతోనే సరిపెట్టుకుంటే పెద్దగా పలకరించేవారా! మహా అయితే కొద్ది మంది రచయితలూ కవులూ తమకు వేసిన కవర్లూ, ఇలస్ట్రేషన్లూ తలుచుకుని బెంగపడేవారు. అంతే. ఫార్ములా సినిమాయే అత్యున్నత కళగా చెల్లుబాడి అవుతుంది గనక, ఆయనా ఓ యాభై సినిమాలు తీశాడు గనకా అందరూ వాటిని పదే పదే తలచుకుంటున్నారు. చదువుకొని, చదువురాని, చదువులు లేని పలువురు ఈ సినిమాలు తీయడం అచ్చు అలాటి వాళ్లే అనేకులు ఆ సినిమాలు చేయడం లబ్ధి ప్రతిష్ఠలు కావడం కిక్కురు మనకుండా చిరకాలంగా చూస్తున్నదే. బాపు గారు కూడా ఈ మార్కెట్ పరిధినీ, ఫార్ములా పరిమితిని, హిట్టూ, ఫట్టూ లెక్కలు జవదాటకుండానే బాక్సాఫీసు చుట్టూనే గిరికిలు కొట్టారు. మరి ఆయన గురించి స్పెషల్ ఏమిటి? ఎలా చెప్పుకోవాలి? ఎందుకు తలుచుకోవాలి?

ఇది ఆరేడు దశాబ్దాల కథ. ఈ ఒక్క సూర్యుడు సమస్త తరాలకు ఒకలా కనిపించడు. పదేళ్ల వయసు నిండక ముందే “బాల” పత్రికలో బొమ్మలేశాడాయన. అతి కొద్ది కాలంలోనే ఆ పత్రిక కవర్ బొమ్మలను వడ్డాది పాపయ్య బదులు ఈయనే వేశాడు. “చందమామ” చిత్ర, శంకర్ లకు భిన్నంగా ఉత్పల సత్యనారాయణ గారి గంగావతరణం కావ్యానికి ఇలస్ట్రేషన్లు సెన్సేషనలయ్యాయి. దాశరథి గాలిబ్ గీతాలకు ఒక్క రాత్రిలో

ఆయన వేసిన బొమ్మల్లో పర్షియన్ డిజైన్, ఆ కళారీతిపై ఆయన మక్కువనీ, స్టడీనీ చూడొచ్చు. హాన్స్ క్రిస్టియన్ ఆండర్సన్ “అనాకారి బాతు పిల్ల” కథకి, “జర్మన్ అబ్బాయి కథ” కీ వేసిన చిత్రాల్లో యూరోపియన్ డ్రస్సులూ, ఆ కల్చర్ మీద అధారిటీ కనిపిస్తుంది. ఇక జనార్దనాష్టకాలూ, రామాయణ భాగవతాలకి ఆయన వీరభక్తితో ఇచ్చిన రూపాలు అందరి కళ్లలో ఎప్పుడూ కదలాడేవే. ఇవన్నీ యాభై అరవై దశకాల్లో వచ్చినవి.

ఆ కాలంలో ఆంధ్రప్రభ, ఆంధ్ర పత్రిక వీళ్లల్లో హరివంశం లాంటి పురాణ గాథలనీ, చక్రభ్రమణం లాంటి సాంఘిక నవలలనీ, సి. రామచంద్రరావు గారి తమిళ టీ తోటల కథలు ఏనుగుల రాయి, స్వామికుంబుడుకి ఆయన వేసిన డబుల్ స్ట్రైడ్ ఇలస్ట్రేషన్లు మనకో కుదుపునిచ్చి మన కళాదృష్టిని చాలా మెట్లపైన నిలబెట్టాయి. తర్వాత నేషనల్ బుక్ ట్రస్ట్ ఇతర పబ్లిషింగ్ హౌస్ ల పుస్తకాలు “చిట్టికి చిరు గంట, బుడతడి అద్భుత యాత్ర” కు బొమ్మలు వేరే ప్రపంచంలోకి తీసుకెళ్తాయి. ఇంకా ఈ లిస్టు వేలల్లో ఉంటుంది. దీనివల్ల తెలుగు చదువరుల టేస్ట్ మారింది. పెరిగింది. బాపూ గొప్పోడో కాదో తర్వాత సంగతి. కల్చరల్ గా మనం బాగుపడ్డాం. మన పరిధి విస్తరించింది.

తర్వాత ఎమెస్కో పుస్తకాల కవర్లూ లోపలి బొమ్మలూ విప్లవాన్ని తెచ్చాయి. 70, 80 దశాబ్దాల్లో పుట్టిన వారికి, వెనకటి పుస్తకాలు చూడని వారికి బాపు ముత్యాల ముగ్గు మనిషిగా కనిపించొచ్చు. స్వాతి కార్టూనిస్టుగా అనిపించొచ్చు. తప్పలేదు. ఆయన్ని “జాకీ, బులెట్” సినిమాల డైరెక్టర్ గా చూసేవాళ్లూ ఉండొచ్చు. మనం చేసేదేంలేదు. ఆయన చేశాడుగా మరి.

బాపు అంటే నచ్చని వాళ్లూ ఉంటారు. నాస్తికులకు ఆయన భక్తి గిట్టదు. ఏం ఫర్వాలేదు. అస్తిత్వవాద ఉద్యమాలచ్చాక తీవ్ర సిద్ధాంత కోణం లోంచి విశ్లేషించే బ్రిండ్ గూడా వచ్చింది. ఆయన మహిళ కాదు “మొగోడు” అని ఫెమినిస్టులనుకొని ఉండొచ్చు. విశాలాంధ్ర కథల పుస్తకం బౌండ్ కు ఆయన వేసిన అమ్మాయి బొమ్మను సెక్సిస్ట్ అని ఒక ఫెమినిస్టు ఎంతో సిన్సియర్ గా అసహ్యించుకోవడం చూశా. నిజానికది మన దక్షిణాది

సాంప్రదాయక చిత్రకళకి చక్కని కొనసాగింపు. గత శతాబ్దాల్లోని మన చిత్రకళకీ, శిల్పాలకీ మనం ఇప్పుడనుకునే బూతు కాన్సెప్ట్లకీ సంబంధమే లేదు. అలాగే ఆయన దళిత మైనారితీల పక్షం వహించలేదనీ, అగ్ర వర్ణుడనీ అనుకునే వాళ్లూ ఉన్నారు. అంతా మిడిల్ క్లాస్ కళే తప్ప పీడిత ప్రజల పక్షం వహించలేదని బెంగపడే వాళ్లూ ఉండొచ్చు. బాపునే కాదు మనదేశంలో ఏ మనిషైనా ఒక మతంలో, ఒక కులంలో, ఒక ప్రాంతంలో ఒకేసారి పుట్టగలడు. అలా పుట్టడానికి ఆ మనిషికి ఎలాంటి బాధ్యతా సంబంధమూ ఉండవు.

మనం చూసుకోవలిసిందల్లా ఆయన గారి వల్ల మనకేం జరిగింది మన ప్రాఫిట్ ఎంత అనేదే.

దక్షిణాదిలో శతాబ్దాలుగా మనవాళ్లు సృష్టించిన అపురూపమైన చిత్ర శిల్ప కళల సాంప్రదాయాన్నీ మన ప్రాచ్య రేఖా చిత్ర పరంపరనీ అందించాడు. ప్రతి ఖండంలో దేశంలో అక్కడి మహా కళాకారులు తర్వాతి తరాలకు ముందటి తరాల కళను అందించిపోతారు. రాజులూ, రాజ్యాలూ, యుద్ధాలూ, వినాశనాలూ వచ్చిపోతాయి. ఇవి మాత్రం ఈజిప్షియన్ పిరమిడ్ల లాగా, మన భారతీయ దేవాలయాలూ, పెరూఅజైక్ శిల్పాలూ మనకి మిగిలిపోతాయి.

తాత్కాలికమైన కోపాలూ, ఉద్రేకాల వల్లనో, సిద్ధాంతమనీ,

ఉద్యమాలనీ ఇంకా ఏవేవో తక్షణ అవసరాలూ బెంగలూ పెట్టేసుకుని ఇది ప్రజా కళ కాదనీ, పేదల కళ కాదనీ మరోటనీ ఈ ఆలయాల్ని ధ్వంసం చేసుకోలేం. మన కళ్లు మనం చూస్తూ పొడుచుకుంటే ఇక చూసేదేముంది.

ఆయన చేయాల్సిన పని చేసి వెళ్లిపోయాడు. ఈ సంపదనీ, వారసత్వాన్నీ కాపాడుకోవడం, కొనసాగించడం లేదా నాశనం చేసుకోవడం మన సొంత తెలివి మీదా మూర్ఖత్వం మీదా ఆధారపడి ఉంది. ఉంచుకో మానుకో అంతే. ■

- మోహన్, ఆర్టిస్ట్

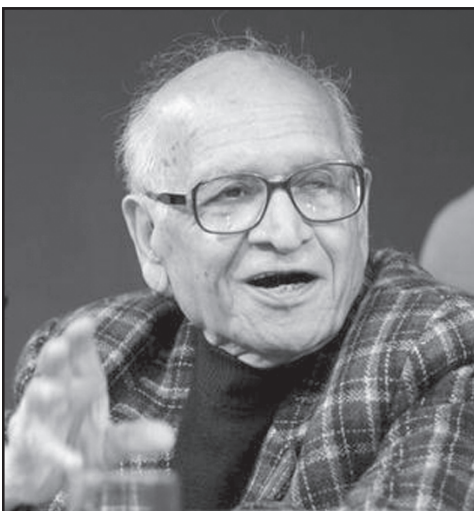
జాతీయోద్యమ భాష్యకారుడు బిపిన్ చంద్ర

- వకుళాభరణం రామకృష్ణ

భారతదేశ జాతీయోద్యమంపై సాధికారిక అధ్యయనాలెన్నో వచ్చాయి. వీటన్నింటిలో చెప్పుకోదగ్గది, నూతనావిష్కరణలు చేసినదీ, ఆచార్య బిపిన్ చంద్ర వ్యాఖ్యానం. ఇది మౌలికమయినది. జాతీయోద్యమ ఆవిర్భావానికి, పెంపుదలకు, ఉద్యమ నాయకులు తొలిదశలో చేసిన రచనలు, ప్రజా సమూహాల్ని విద్యావంతులుగా చేసిన ప్రయత్నాలుగా, బిపిన్ చంద్ర రాసిన **Magnum Opus** "The Rise and growth of

Economic nationalism in india

పరాయిపాలన, వలసాధిపత్యం, ఆంగ్ల భాషా సాహిత్యాల ప్రభావం, ఉద్యమ నాయకత్వం-ఇవి జాతీయ పోరాటాన్ని తృణమూల స్థాయికి తీసుకెళ్ళిన వాస్తవాన్ని అంగీకరిస్తూనే, ప్రాథమిక స్థాయిలో, బిపిన్ చంద్ర ముఖ్య సూత్రీకరణ చేశారు. వలస రాజ్య ఆర్థిక ప్రయోజనాలకు, వలస దేశస్తుల ప్రయోజనాల మధ్యనున్న ప్రధాన వైరుధ్యం భారతీయుల ఆర్థిక జవన త్యాలుడిగి, పేదరికం,

బిపిన్ చంద్ర (1928-2014)

కరువులు, ఆర్థిక దుస్థితి తాండవించడానికి, వలసపాలన ఆర్థిక విధానాలు కారణం. అతిముఖ్యమైన ఈ ఆర్థికాంశాన్ని తొలితరం జాతీయవాదులు, దాదాభాయ్ నౌరోజీ రాసిన 'Poverty and Un-British rule in india' గ్రంథం రచనడే, సుబ్రహ్మణ్య అయ్యర్, రమేష్ చంద్ర దత్, దిన్ షావాచా లాంటి ఆర్థికవేత్తలు తమ రచనల్లో ప్రముఖంగా, గణాంకాలతో సహా వెల్లడించారు. "మితవాద" దశగా చరిత్రకారులు అభివర్ణించిన, జాతీయోద్యమం, బిపిన్ చంద్ర దృష్టిలో, వాస్తవానికి జాతీయోద్యమానికి పునాదులు వేసింది. కొద్దిమంది శిష్యులకే పరిమితమైన యీ దశ అవలంబించిన ఉద్యమరూపాలు మితమైనవిగా కన్పించినా, భావజాల పరంగా, సమాజంలోని

పై పొరలనుండి కిందిదాకా, యీ ఆర్థికదోపిడీని, దాని దుష్ఫలితాలను, తీసుకెళ్ళడం ద్వారా జాతీయోద్యమ పరిధి విశాలమైంది. నిజానికి గాంధీ నాయకత్వం చేపట్టక, ప్రవేశపెట్టిన నిర్మాణాత్మక కార్యక్రమాలు, ప్రజలను సమాయత్తం చేయడానికి వాడుకున్న పన్నుల నిరాకరణ, స్వదేశీ వస్తు వాడకం, గ్రామపునర్నిర్మాణం-ప్రజా ఉద్యమాలను అటుంచితే, -జాతీయ

ఆర్థికవేత్తల భావాలనుండి గ్రహించినవే! జాతీయోద్యమ గమనాన్నీ గాంధీనాయకత్వాన్ని గూర్చి ఆచార్య బిపిన్ చంద్ర కొన్ని ముఖ్యమైన వ్యాఖ్యానాలు చేశారు. జాతీయోద్యమ సమగ్ర రచనకు, తనతో పరిశోధించే ఒక అధ్యయన బృందాన్ని ఏర్పాటు చేసుకొని, దేశంలోని అన్ని ప్రాంతాలకు వెళ్ళి మౌఖిక చరిత్ర (ఓరల్ హిస్టరీ)ను రికార్డు చేశారు. ఆలస్యంగానైనా, 1980 తొలి సంవత్సరాల్లో జరిగిన ఈ ప్రక్రియలో ఉద్యమంలో పాల్గొని సజీవులుగా

ఉన్న ఉద్యమ నాయకుల్నే గాక, ఉద్యమ కారులనూ ఇంటర్వ్యూ చేశారు. అప్పటి ఆంధ్రప్రదేశ్ ఉమ్మడి రాష్ట్రంలో అన్ని జిల్లాలకు తిరిగి, కాంగ్రెస్ నాయకులను, కార్యకర్తలనే కాక, కమ్యూనిస్టు సోషలిస్టు ఇతరేతర సాధారణ కార్యకర్తల వాంగ్మూలాల ఆధారంగా ఈ బృహత్తర ప్రక్రియ కొనసాగింది. దీన్ని అంతకుముందున్న విషయసేకరణతో జోడించి, జాతీయోద్యమాన్నీ గాంధీ నాయకత్వాన్నీ అంచనావేశారు.

ముఖ్యంగా, ఈ అధ్యయనంలో నిగ్గుదేల్చిన అంశాలు- ఉద్యమం దీర్ఘకాలికంగా కొనసాగించాల్సి వచ్చినప్పుడు అది ప్రధానంగా అహింస ప్రాతిపదికపైనే జరగాలి. ఏవో కొన్ని ప్రత్యేక సమయాల్లో, ఘట్టాల్లో మినహా అశేష ప్రజాసేవకం ప్రాణాలొడ్డి

హింసను చేపట్టారు. పైగా, శత్రువు బలవంతుడైనా, హింస ప్రయోగించి ఉద్యమం అణచడానికి ప్రయత్నం చేసినా, ప్రజల సానుభూతి, వత్తాను ఉద్యమానికి ఉంటుంది. ఒక ఉద్యమ ఘట్టం, మరొక ఘట్టానికి మధ్య విరామం- ఉద్యమ విరమణ కాదు. ఆ విరామ సమయం మరో ఉద్యమ నిర్మాణానికి ఆయత్తం కావడం-దీన్ని S.T.S (Struggle-Truce Struggle) వ్యూహంగా బిపన్ చంద్ర పేర్కొని, విశాల ప్రజాసమూహాలు పాల్గొనే ఉద్యమాల్లో యిది తప్పనిసరి అన్నారు. నిరాటంకంగా, అవిచ్ఛిన్నంగా, బ్రిటిష్ వ్యతిరేక ఉద్యమాన్ని, ప్రధానంగా అహింసాయుత రీతిలో ప్రజాసమూహాలు పాల్గొనాలంటే యిది పాటించాల్సి వుండవచ్చు.

జాతీయోద్యమం, ప్రపంచంలోని అనేక దేశాల ఉద్యమాలకు, విమోచనాలకు స్ఫూర్తి కలిగించేలా సాగిందనీ, జాతి స్వాతంత్ర్యం సాధించాక జాతీయోద్యమ విలువలు, లౌకికత్వం, ప్రజాస్వామ్యం, పేదలకనుకూలమైన ఆర్థిక విధానాలు స్వతంత్ర భారతం తన రాజ్యాంగంలోనూ విధానాల్లోనూ పొందుపరచడానికి జాతీయోద్యమ వారసత్వం కొంతవరకు దోహదం చేసిందని తన రచనల్లో తెలియచేశారు. నెహ్రూ హయాం దాటాక, ప్రభుత్వ విధానాల్లో వచ్చిన మార్పులను సహేతుకంగా విమర్శించారు. బిపన్ చంద్ర చరిత్ర అధ్యయనంలో చెప్పుకోదగింది, పైన చెప్పుకున్నట్టు వలసవాద విశ్లేషణలు, జాతి విమోచన ఉద్యమాలకు సంబంధించినవైనా, వారి మరో కీలక అధ్యయనం మతతత్వంపై సాగింది. దీని ఫలితమే 'The rise and growth of cimmunalism in Modern India' ఆధునిక భారతంలో మతతత్వ పుట్టుక, పెంపుదలపైన ఈ గ్రంథం ఇప్పటికీ ఔచిత్యాన్ని సంతరించుకుంటున్నది. ప్రాచీన, మధ్యయుగాలతో ఆరంభించి, ఆధునిక భారతంలో మతతత్వం మారుతూన్నవైనం, అది జాతీయోద్యమంతో మొదలై, దేశ విభజనకు దారి తీసి, ఎన్ని విధాలుగా, అన్ని మతాల్లో పెంపొందుతూ వచ్చిన మత భావజాలాన్నీ, వాటి ప్రమాదాన్ని, దేశ భవిష్యత్తుకు కలిగించే విఘాతాల్ని సవివరంగా చర్చించారు. స్వాతంత్ర్యానంతర కాలంలో, ముఖ్యంగా, మెజారిటీ మతతత్వం దేశానికి ఒకగూరుస్తున్న వినాశనాన్ని, దాన్ని ప్రజాస్వామ్య ప్రగతిశీల శక్తులు ఎదుర్కోవాలన్న ఆకాంక్షల్ని వివరించాడు. ఈ

ముప్పునెదుర్కోడానికి దేశంలోని అన్ని లౌకిక శక్తులు- భారతీయ బూర్జువా వర్గంతో సహా-ఐక్యం కావాలన్న సూత్రీకరణతో, పాలక పక్షానికి దగ్గరవుతున్నాడన్న విమర్శలను ఎదుర్కొన్నాడు. నేటి పరిస్థితుల్లో, నూతన ఆర్థిక విధానాల నేపథ్యంలో, ఆశ్రిత పెట్టుబడిదారీ వర్గం, మతతత్వ రాజకీయాల్లో పొత్తు పెట్టుకొని, వాటిని అధికార పీఠంలో కూర్చోబెట్టిన సందర్భంలో, బిపన్ చంద్ర లాంటి మతతత్వ వ్యతిరేక సిద్ధాంతవేత్తలను కోల్పోవడం ఒక తీరని నష్టం.

బిపన్ చంద్ర విద్యార్థిగా స్టాన్ ఫోర్డ్ విశ్వవిద్యాలయంలో ఉన్నప్పుడు, శాస్త్ర విజ్ఞాన అధ్యయనాలనుంచి తప్పుకొని, సామాజిక శాస్త్రాలవైపు, చరిత్ర, అర్థశాస్త్రం, రాజనీతి శాస్త్రాల వైపు ఆకర్షింపబడ్డారు. అప్పుటి నుంచి మార్క్సిస్టు భావజాలానికి దగ్గరైనారు. కమ్యూనిస్టు ఉద్యమానికి సన్నిహితుడైనాడు. సామాజిక శాస్త్ర విశ్లేషణల్లో, ప్రత్యేకించి చరిత్ర రచనలో యీ మార్గాన్నే పాటించాడు. కానీ పిడివాది (డాక్ట్రీనిస్ట్) కాదు. మార్క్సిస్టు పద్ధతులను అవలంబిస్తూనే, చరిత్ర రచనలో, తనదైన సరళ భావజాలంతో, కమ్యూనిస్టు ఉద్యమ నిమ్నోన్నతాలను, లోపాలను, సానుభూతితో తన రచనల్లో ఎత్తి చూపారు. ఆంధ్రప్రదేశ్ చరిత్ర కాంగ్రెస్ వార్షిక సభలకు అధ్యక్షత వహించారు. ఇక్కడ నుంచి జవహర్లాల్ విశ్వవిద్యాలయానికి పరిశోధన నిమిత్తం వెళ్ళిన విద్యార్థులకు ఎంతో అండగా నిలిచారు. ఆంధ్రప్రదేశ్ లో జరుగుతున్న చరిత్ర పరిశోధన కుపకరించే విద్యాగోష్ఠులకు, సెమినార్లకు వచ్చి ఇక్కడి చరిత్రకారులకు మార్గనిర్దేశం చేశారు.

బిపన్ చంద్ర రాసిన అనేకానేక గ్రంథాల్లో బహుళ ప్రాచుర్యం పొందింది, దాన్ని హైదరాబాద్ బుక్ ట్రస్ట్ వారు తెనిగించి ప్రచురించిన “మోడర్న్ ఇండియా” ఇది వారి ఎన్సీఈఆర్టీకి రాసిన పాఠ్యాంశం. జనతా పార్టీ పాలనలో, ఆర్ఎస్ శర్మ, సతీష్ చంద్రల చరిత్ర గ్రంథాలతో పాటూ ఇదీ పాఠ్యాంశం నుంచి తొలగించబడింది. చరిత్ర రచనలోనే గాక బోధనలోనూ, బిపన్ చంద్ర దీటైన అధ్యాపకుడు. తనకున్న ప్రభావశీల అభివ్యక్తితో విద్యార్థులకు ఉత్తేజపర్చేవారు. వారి నిర్యాణంతో ఒక శకం ముగిసింది. ■

నేర చరితులకు మంత్రిపదవులివ్వద్దు

అవినీతి, క్రిమినల్ కేసులు ఎదుర్కొంటున్న వారికి కేంద్ర మంత్రివర్గంలోగానీ, రాష్ట్ర మంత్రి వర్గంలోగానీ మంత్రి పదవులు ఇవ్వవద్దని ప్రధాన మంత్రికి, ముఖ్యమంత్రులకు సుప్రీంకోర్టు

- అవినీతిపరులనూ పక్కనపెట్టాలి
- ప్రధానికి, సీఎంలకూ సుప్రీంకోర్టు సూచన
- ప్రజల నమ్మకాన్ని నిలబెట్టుకోవాలని హితవు
- అవాంఛనీయశక్తులతో తీవ్రనష్టమని హెచ్చరిక

సామాజిక నమస్యలు, తీవ్రమైన నేరాలు మొదలైన వాటితో సంబంధం లేని ప్రజాప్రతినిధులతో ప్రభుత్వం నడవాలని ప్రజాస్వామ్య సమాజం ఆకాంక్షిస్తుంది.

హితవు పలికింది. మేలైన పాలనను అందిస్తారని ప్రజలు పెట్టుకున్న నమ్మకాన్ని నిలబెట్టుకోవాలని సూచించింది. సుప్రీంకోర్టు ప్రధాన న్యాయమూర్తి జస్టిస్ ఆర్ఎం లోధా నేతృత్వంలోని ఐదుగురు సభ్యుల ధర్మాసనం బుధవారం ఈ తీర్పునిచ్చింది. ధర్మాసనంలో జస్టిస్ లోధాతోపాటు జస్టిస్ దీపక్ మిశ్రా, జస్టిస్ మదన్ బి. లోకుర్, జస్టిస్ కురియన్ జోసెఫ్, జస్టిస్ బాబ్జే ఉన్నారు. నేరస్థులను మంత్రులుగా తీసుకోకుండా కేంద్ర, రాష్ట్రప్రభుత్వాలను అడ్డుకోవాలంటూ దాఖలైన ఒక ప్రజాప్రయోజన వ్యాజ్యం మీద విచారణ జరుపుతూ సుప్రీంకోర్టు 123 పేజీల తీర్పును వెలువరించింది. దీంట్లో ఉన్న వివరాలు..

ఆదేశాలివ్వలేం: “ప్రధానమంత్రి, మంత్రుల నియామకానికి సంబంధించిన రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 75(1)లో “అనర్హత” అనే అంశం లేదు. దానిని చేర్చలేం కూడా. అయితే ప్రజలు తనమీద పెట్టుకున్న నమ్మకానికి అనుగుణంగా ప్రధానమంత్రి.. తీవ్రమైన క్రిమినల్/అవినీతి ఆరోపణలు ఎదుర్కొంటున్న వ్యక్తిని మంత్రివర్గంలోకి తీసుకోరని ఆశించటం న్యాయబద్ధం. ఒక మంత్రి నిర్వహించే బాధ్యతలను, మంత్రిగా చేసే ప్రమాణస్వీకారానికి ఉండే పవిత్రతను దృష్టిలో పెట్టుకొనే ప్రధానమంత్రి మంత్రులను ఎంపిక చేసుకుంటారని ఆశించటం న్యాయసమ్మతం. రాజ్యాంగం చెప్పేది ఇదే. ప్రధాని నుంచి ఆశించే రాజ్యాంగపరమైన బాధ్యత కూడా ఇదే. మిగిలింది ప్రధానమంత్రి విచక్షణకు వదిలేయటమే. ఇంతకన్నా మేం చెప్పేది ఏమీ లేదు. ఈ అంశాలన్నీ ముఖ్యమంత్రులకు కూడా వర్తిస్తాయి. అనర్హతకు సంబంధించి మేం ఎటువంటి ఆదేశాలను జారీ చేయలేం. అలాచేస్తే అది న్యాయపరమైన సమీక్ష సరిహద్దులను దాటటమే అవుతుంది. దేశాన్ని పట్టిపీడిస్తున్న అవినీతి, కులవివక్ష

రాజ్యాంగం తనమీద పెట్టిన బాధ్యతల మేరకు ప్రధాని.. నైతికవిలువలకు, మేలైన పాలనకు ఎంతమాత్రం నష్టం జరగకుండా చూడాలి. పలునేరాలతో సంబంధం ఉన్న అవాంఛనీయ శక్తులు, వ్యక్తులు నైతికవిలువలకు, పాలనాపరమైన సిద్ధాంతాలకు అవరోధంగా పరిణమించే ప్రమాదం ఉంది. అంతిమంగా వీరు రాజ్యాంగపరమైన నమ్మకానికి తూట్లు పొడిచే ఆస్కారం కూడా ఉంది. నేరమయ, అవినీతి రాజకీయాలు జాతి మూలుగును వీల్చేస్తాయి. ప్రజాస్వామ్య పవిత్రతను మంటగలుపుతాయి. చట్టబద్ధ పాలనను పక్కదారి పట్టిస్తాయి. రాజ్యాంగం అమల్లోకి వచ్చినప్పటి నుంచీ మనదేశంలో ఉన్నతస్థానాల్లో నేరాలు, అవినీతి చెట్లపట్టాలు వేసుకొని నడుస్తున్నాయి.. దీనిని జాతి మోసప్రేక్షకురాలిలాగా చూస్తూ ఉండిపోయింది. దేశానికి అవినీతి శత్రువు. అది దేశంలోని ప్రగతిదాయక అంశాలను నాశనం చేయగలదు. నేరచరిత ఉన్న వాళ్లు తమ పరిపాలకులుగా ఉండాలని ప్రజాస్వామ్యంలో ప్రజలు కోరుకోరు. ఒక కేసు విచారణలో అభియోగాల నమోదు అనేది ముఖ్యమైన దశ.. ఈ దశను దాటిన (అభియోగాలు నమోదైన) వ్యక్తిని మంత్రిగా తీసుకోవద్దు అని సుప్రీంకోర్టు ధర్మాసనం సూచించింది.

చట్టం చేయాలి : అవినీతిపరులు, నేరస్థులు మంత్రులుగా పదవులను చేపట్టకుండా వారిపై అనర్హత విధించేలా చట్టం చేయాల్సింది శాసనవ్యవస్థేనని జస్టిస్ లోకుర్ తాను విడిగా రాసిన తీర్పులో పేర్కొన్నారు. రాజ్యాంగానికి కట్టుబడి ఉంటామని ప్రమాణం చేసిన ప్రధానమంత్రి, ముఖ్యమంత్రులు.. నేరచరితులను, అవినీతిపరులను మంత్రివర్గంలోకి తీసుకోవద్దని సూచిస్తూ జస్టిస్ జోసెఫ్ తన తీర్పులో తెలియజేశారు. ■

ప్రజా ఉద్యమాలకు బాట లోక్ సత్తా పార్టీ 8వ వార్షికోత్సవం లోక్ సత్తా టైమ్స్ ప్రత్యేక సంచిక

గాంధీ జయంతిని, లోక్ సత్తా పార్టీ 8వ వార్షికోత్సవాన్ని పురస్కరించుకుని అక్టోబరు 16-31 లోక్ సత్తా టైమ్స్ ను ప్రత్యేక సంచికగా వెలువరిస్తున్నాం. రెండు రాష్ట్రాలలోని రాజకీయ పరిస్థితులపైన, కీలకమైన ప్రజా సమస్యలపైన నిర్వహించ తలపెట్టిన ప్రజా ఉద్యమాల బాటను ఈ ప్రత్యేక సంచిక ఆవిష్కరిస్తుంది. అవినీతి అంతం, మంచి ప్రమాణాల విద్య వైద్య సేవల కోసం ప్రభుత్వ ప్రైవేటు భాగస్వామ్యం, కో-ఆపరేటివ్ సంస్థల విస్తరణ, కఠిన మద్య నియంత్రణ, రైతాంగ సమస్యలు ఇతర కీలక రంగాలపై గణాంకాలు, విశ్లేషణలతో కూడిన వ్యాసాల సంకలనంగా పది కాలాలపాటు అందరూ భద్రపరుచుకోదగిన ప్రత్యేక సంచికగా రూపొందిస్తున్నాం.

100-120 పేజీలతో వెలువడే ఈ ప్రత్యేక సంచికకు మీ మీ విద్య, వైద్య, వ్యాపార, పారిశ్రామిక సహకార సంస్థల ప్రకటనలు ఇచ్చి సహాయ సహకారాలను అందించాల్సిందిగా కోరుతున్నాం.

మీ ప్రకటనలు చెక్కులు, డ్రాఫ్ట్లు అక్టోబర్ 10వ తేదీలోగా ఈ క్రింది చిరునామాకు పంపండి.

ప్రకటన రేట్లు		
	బ్లాక్ & వైట్, మల్టీకలర్	
పూర్తి పేజీ	₹ 5,000	₹ 10,000
సెంటర్ స్పెడ్	-	₹ 20,000
ఫ్రంట్ ఇన్ సైడ్	-	₹ 15,000
బ్యాక్ ఇన్ సైడ్	-	₹ 15,000

చిరునామా

లోక్ సత్తా టైమ్స్:
407, Tulips Apartments 6-3-655,
Behind Civil Suppliers Office
Somajiguda, Hyderabad-500 082
Phone : 040: 23310288

- ప్రకటన రుసుము Loksatta Times పేరిట హైదరాబాద్ లో చెల్లుబాటు అయ్యే విధంగా చెక్/డిడి రూపంలో పంపగలరు.
- “లోక్ సత్తా టైమ్స్” ఎకౌంట్ నం: 62007167836 ఎస్.బి.హెచ్., పంజాగుట్ట బ్రాంచ్, హైదరాబాద్ పేరిట ఆన్ లైన్ క్రెడిట్ చేసి వివరాలను ఇ-మెయిల్ చెయ్యవచ్చు.
- accountsdept@loksatta.org
loksattatimeslsp@gmail.com

ఆ కేంద్రమంత్రులను తొలగించాలి... కాంగ్రెస్: పలురకాల కేసులను ఎదుర్కొంటున్న 14 మంది కేంద్రమంత్రులను సుప్రీంకోర్టు తీర్పును అనుసరించి తొలగించాలని ప్రధాని మోడీని కాంగ్రెస్ డిమాండ్ చేసింది. ఆ పార్టీ అధికారప్రతినిధి రాజీవ్ గౌడ విలేకర్లతో మాట్లాడుతూ.. నితినగడ్డూరి, ఉమాభారతి, నీహాల్ చంద్, ఉపేంద్ర కుష్వాహా తదితర మంత్రులపై ఆరోపణలున్నాయని చెప్పారు. వీరిని తొలగించి ప్రధానమంత్రి మోడీ.. సుప్రీంకోర్టు సూచనలకు కట్టుబడి ఉన్నట్లుగా చాటుకోవాలన్నారు. మోడీ గుజరాత్ సీఎంగా ఉన్నప్పుడు కూడా

వివిధ కేసుల్లో ఇరుక్కొని ఉన్న బాబూ బుఖారీయా, పురుషోత్తం సోలంకి తదితరులను మంత్రులుగా నియమించారని రాజీవ్ గౌడ దుయ్యబట్టారు. తమ పార్టీ అధికారంలో ఉన్న రాష్ట్రాల్లో ముఖ్యమంత్రులు.. సుప్రీంకోర్టు తీర్పు మేరకు చర్యలు తీసుకుంటారని చెప్పారు. మరోవైపు, సుప్రీంకోర్టు తీర్పు ప్రధానిపైనా, ముఖ్యమంత్రులపైనా నైతికంగా ఒత్తిడి తీసుకొస్తుందిగానీ.. ఆచరణలో మాత్రం పెద్దగా మార్పులను తీసుకురాకపోవచ్చని న్యాయనిపుణులు అభిప్రాయపడ్డారు. చట్టం ఉంటేగానీ ఈ మార్పులు సాధ్యంకావని స్పష్టం చేశారు. ■

కేరళలో కఠిన మద్యనియంత్రణకు చర్యలు దశల వారీగా 10 సంవత్సరాలలో మద్యనిషేధం

కేరళప్రభుత్వం దశల వారీగా 10 సంవత్సరాలలో సంపూర్ణ మద్యనిషేధానికి అడుగులు వేయనున్నట్లు ప్రకటించింది. కేరళ రాష్ట్రం మద్యం వినియోగంలో దేశంలోనే అగ్రగామిగా వుంది. సంవత్సరానికి ఒక్కోపౌరుడు 111 లీటర్ల మద్యం సేవిస్తుండగా 15 ఏళ్లకే యువత మద్యపానం మొదలెడుతున్నది. దీని పర్యవసానంగా రాష్ట్రంలో మహిళలపై అత్యాచారాలు పెరుగుతున్నాయని గృహకలహాలు, హింస పెరుగుతున్నాయని అందువల్ల సంపూర్ణ మద్యనిషేధం దిశగా అడుగులు వెయ్యడాన్ని మద్య వ్యతిరేక ఉద్యమకారులంతా స్వాగతిస్తున్నారు.

ఒక పక్క ప్రభుత్వం ప్రజాసంక్షేమం కోసమే మద్యనిషేధం వైపు అడుగులు వేస్తున్నట్లు ప్రకటించినా దీనివెనుక కాంగ్రెస్

పార్టీ దాని మిత్రపక్షాల మధ్య అంతః కలహాలు ప్రముఖ పాత్ర వహించడం అందరికీ తెలిసిందే.

కేరళలో బీవరేజీ కార్పొరేషన్ ఆధ్వర్యంలో 14 జిల్లాలలో మొత్తం మీద 334 మద్యం దుకాణాలున్నాయి. 100 బీరు పార్లర్లు వున్నాయి. ఇవి కాకుండా 730 బార్లు వున్నాయి. వీటన్నింటి మీద ప్రభుత్వానికి ఏటా 8,900 కోట్లు ఆదాయం వస్తున్నది.

ఇటీవల కాగ్ నివేదిక వెల్లడించిన అంశాలతో కేరళలో మద్యంపై వివాదం మొదలైంది. కేరళలోని బార్లలో కనీసపనులు లోపించడాన్ని కాగ్ ఎత్తి చూపుతూ 418 బార్లను మూసివెయ్యాలని సూచించింది. దాంతో ఏప్రిల్లో తాత్కాలికంగా ఈ బార్లు మూతపడ్డాయి. ఈ బార్లకు లైసెన్సుల పునరుద్ధరణ

మీద జరుగుతున్న చర్యలో రాష్ట్ర కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడు వి.యం. సుధీరన్ తన ఆధిపత్యం కోసం ముఖ్యమంత్రి చాందీపై ప్రచున్న యుద్ధం ప్రారంభించారు. ఆయనకు మద్దతుగా యు.డి.ఘో భాగస్వాములైన ఇండియన్ యూనియన్ ముస్లిం లీగ్, కేరళ కాంగ్రెస్ (మణి) పార్టీలు అండగా నిలిచాయి. దీంతో ముఖ్యమంత్రి చాందీ కొత్త మధ్యం పాలసీ పేరుతో అందరి నోళ్ళూ మూయించారు. ఈ 418 బార్ల లైసెన్సులు రద్దు చెయ్యడంతోపాటు మిగిలిన 312 బార్ల లైసెన్సులు 2015 మార్చి 31తో ముగిసిపోతాయని ప్రకటించారు. ఇకపై 5 నక్షత్రాల హోటళ్ళలో మాత్రమే మధ్యం అమ్మకాలు స్పష్టం చేశారు.

10 ఏళ్లలో దశల వారీగా మధ్యనియంత్రణకు చర్యలను కొత్త మధ్యం పాలసీ పేరుతో ముఖ్యమంత్రి ప్రకటించారు. ప్రస్తుతం బీవర్డిడి కార్పొరేషన్ నిర్వహిస్తున్న మధ్యం షాపులను ఏటా 10 శాతం చొప్పున తగ్గించడం జరుగుతుందని ప్రకటించారు. ప్రతినెల 1వ తేదీన మధ్యం అమ్మకాల బండ్తో పాటు ఇకపై ఆదివారాలలో మధ్యం అమ్మకాలు వుండబోవని ఆక్టోబరు 2 నుండి ఇది అమలులోకి వస్తుందని వెల్లడించారు.

కల్లు దుకాణాలను కల్లు లభ్యత ఆధారంగా కుదించనున్నట్లు పేర్కొన్నారు. మొత్తంమీద 10 సంవత్సరాలలో మధ్యం అమ్మకాలపై పూర్తి నిషేధం అమలులోకి వస్తుందని తెలియజేశారు.

ఇక బార్లలో మధ్యం దుకాణాలలో పనిచేసే వారికి

ప్రత్యామ్నాయ ఉపాధి కల్పనకోసం, సంక్షేమం కోసం, మద్యపాన వ్యతిరేక ప్రచారం కోసం మద్యం అమ్మకాలపై 5 శాతం సెస్సు వసూలు చేసి ఖర్చుపెట్టాలని ప్రభుత్వాల నిర్ణయించినట్లు ప్రకటించారు.

దీనిని దాదాపు అన్ని రాజకీయ పార్టీలు స్వాగతించాయి. పోతే బార్లు నిర్వహిస్తున్న హోటళ్ల యజమానులు దీనిపై కోర్టుకు వెళ్లనున్నట్లు ప్రకటించారు. బార్ల నిర్వహణ కోసం ప్రత్యేక ఏర్పాట్లతో భవనాలను నిర్మించుకున్నామని ఈ బార్లకు లైసెన్సులు రాబోయే సంవత్సరమే రద్దు చెయ్యడంతో తమను ఆర్థిక ఇబ్బందులకు గురి చేస్తుందని వారు వాదిస్తున్నారు. మొత్తంమీద కేరళ రాబోయే 10 ఏళ్లలో మధ్యనిషేధ రాష్ట్రం కాబోతున్నది.

దేశంలో ఇప్పటికే కొన్ని రాష్ట్రాలలో మధ్యనిషేధం అమలు జరుగుతున్నది. 2011 నుండి గుజరాత్ 1995 నుండి మిజోరాం, 1989 నుండి నాగాలాండ్లు సంపూర్ణ మధ్యనిషేధం పాటిస్తుండగా మణిపూర్లో 4 జిల్లాలలో మధ్యనిషేధం 1991 నుండి అమలులో వుంది.

దేశంలో కొన్ని రాష్ట్రాలు సంపూర్ణ మధ్య నిషేధాన్ని అమలు చేసి కొద్ది సంవత్సరాలలోనే తిరిగి మధ్యం అమ్మకాలకు సిద్ధం అయ్యాయి. 1991లో తమిళనాడు, 1994లో ఆంధ్రప్రదేశ్, 1996లో హర్యానాలో ప్రారంభించిన మధ్యనిషేధం కొన్ని సంవత్సరాలకే తిరిగి మధ్యం రాష్ట్రాలుగా మారాయి. ■

రాష్ట్రానికి తమిళనాడు మధ్యం పాఠాలు

ప్రభుత్వ వ్యవస్థలనే సవాలు చేస్తున్న మధ్యం మాఫియాకు తమిళనాడు ప్రభుత్వం విరుగుడు కనుక్కొంది. అదే ప్రభుత్వ మధ్యం దుకాణం. ఒకప్పటి ప్రభుత్వ సారాయి దుకాణాల మాదిరి రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా ప్రభుత్వ మధ్యం దుకాణాలను ఏర్పాటు చేసింది. 2003 ఆక్టోబర్ నెల ముందు వరకూ తమిళనాడులో మధ్యం మాఫియా పేరు వింటేనే జనం వెన్నులో చలిపుట్టేది. వారి ఆగడాలకు హద్దుండేది కాదు. రాజకీయం, రౌడీయజం కనుసన్నల్లో నడిచే ఈ వ్యాపారంతో ప్రభుత్వానికి పెద్దగా ఆదాయం వచ్చేది కాదు. అప్పుడు ముఖ్యమంత్రి జయలలిత

ప్రభుత్వమే మధ్యం దుకాణాలు నిర్వహించేలా చట్టం చేశారు. ఆ సాహసోపేతమైన నిర్ణయంతో రాష్ట్రంలో మధ్యం మాఫియా కనుమరుగై పోయింది. ప్రభుత్వానికి ఆదాయమూ ఇతోధికంగా సమకూరుతోంది. ఇక్కడి మధ్యం విధానం ఇతర రాష్ట్రాలనూ ఆకర్షిస్తోంది. ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వమూ తమిళనాడు తరహాలోనే ప్రభుత్వ మధ్యం దుకాణాలు ఏర్పాటు చేయాలని చూస్తోంది. చిత్తూరు జిల్లాలో ప్రయోగాత్మకంగా కొన్ని దుకాణాలు ఏర్పాటు చేసే యత్నాల్లో నిమగ్నమైంది. ఈ నేపథ్యంలో తమిళనాడు స్టేట్ మార్కెటింగ్ కార్పొరేషన్ (“టాస్మాక్”) అధ్యక్షులలో నిర్వహిస్తున్న

మద్యం దుకాణాల పనితీరును ఒకసారి పరిశీలిద్దాం...

కాసుల గలగలలు: 1983లో తమిళనాడుకు మద్యం రూపేణా వచ్చే వార్షికాదాయం రూ.183 కోట్లు మాత్రమే. మద్యం ఏరులై పారేది. మద్యం మాఫియా గుప్పెట్లో వ్యాపారం నడిచేది. దుకాణాలన్నీ సిండికేట్ల పరమయ్యేవి. ప్రభుత్వానికి నామమాత్రపు ఆదాయమిస్తూ మాఫియా కోట్లకు పడగలెత్తేది. రాష్ట్ర రాజకీయాలను శాసించే స్థాయికి మాఫియా ఎదిగింది. సి.రాజగోపాలచారి, ఎంజీ రామచంద్రన్లు ముఖ్యమంత్రులుగా ఉండగా మద్యం మాఫియాకు ముకుతాడు వేసేందుకు ప్రభుత్వమే మద్యం దుకాణాలు నిర్వహించేలా చట్టాలు చేశారు. అది మూన్నాళ్ల ముచ్చటే అయ్యింది. 2003 అక్టోబరులో ముఖ్యమంత్రి జయలలిత ఫ్రైవేటు మద్యం దుకాణాలను రద్దుచేస్తూ చట్టం చేశారు. ప్రభుత్వమే మద్యం దుకాణాలు నిర్వహించాలని నిర్ణయించారు. టాస్మాక్ను ఏర్పాటు చేసి దాని ద్వారానే మద్యం అమ్మకాలు చేపట్టారు. దాంతో ఎక్సైజ్ ఆదాయం పగ్గాల్లేకుండా పరుగులు తీసింది. 2008-09లో మద్యం రాబడి రూ.10 వేల కోట్లు దాటింది. గత ఆర్థిక సంవత్సరం రూ. 21,680.67 కోట్లు సమకూరాయి.

మాఫియా మాయం: టాస్మాక్ దుకాణాలతో తమిళనాట మద్యం మాఫియా కనుమరుగైపోయింది. సారాను కూడా

ప్రభుత్వం నిషేధించింది. టాస్మాక్ దుకాణాల్లోనే తక్కువ ధరకు చీప్ లిక్కర్ విక్రయిస్తున్నారు. మద్యం అక్రమ వ్యాపారం చేసే వారిపై కఠినంగా వ్యవహరించింది. ఏడాది పాటు బెయిలు లభించని గూండా చట్టం కింద అరెస్టు చేయడం మొదలెట్టింది. దాంతో మాఫియా ఇతర రంగాల వైపు మళ్లింది. టాస్మాక్ దుకాణాలు కూడా ఉదయం పది నుంచి రాత్రి పది గంటల వరకూ మాత్రమే పని చేస్తాయి. ప్రస్తుతం 6800 టాస్మాక్ దుకాణాలున్నాయి. అనుబంధంగా 4,271 బార్లను కూడా ప్రభుత్వమే నిర్వహిస్తోంది. 25 వేల మంది సిబ్బంది పని చేస్తున్నారు. ఎంతో ధరకే విక్రయిస్తారు. టాస్మాక్ దుకాణం వద్దనే తాగడానికి వీలుగా కుర్చీలు, బల్లలు ఏర్పాటు చేశారు. మద్యం దుకాణాలకు పేర్లు ఉండవు. అన్నీ “టాస్మాక్” పేరిటే దర్శనమిస్తాయి. దుకాణానికి ఒక్కో నెంబరు ఉంటుంది. జయ బద్ధ శత్రువు కరుణానిధి సీఎం అయ్యాక టాస్మాక్ దుకాణాలను రద్దు చేస్తారనే ప్రచారం జరిగినా ఆయన వాటి జోలికెళ్లేదు. కారణం ఆదాయమే.

సమస్యలూ ఉన్నాయి: “టాస్మాక్” దుకాణాలపైనా విమర్శలున్నాయి. సిబ్బంది ప్రభుత్వ శాశ్వత సిబ్బంది కాదు. వేతనాలు చాలా తక్కువ. దాంతో అధిక ధరకు మద్యం అమ్ముతున్నారనే ఆరోపణలున్నాయి. కొన్ని ప్రాంతాల్లో రేకుల షెడ్లు లాంటి నాసిరకం వాతావరణంలోనే ఏర్పాటయ్యాయి. ■

ఆశల పల్లకీపై ఆంధ్రప్రదేశ్ బడ్జెట్

- రూ.1.11 లక్షల కోట్లతో ఆంధ్రప్రదేశ్ తొలి బడ్జెట్
- శాసనసభలో ప్రవేశపెట్టిన ఆర్థికమంత్రి యనమల
- రుణమాఫీకి రూ.5వేల కోట్ల పద్దు
- ఎన్నికల హామీలను నెరవేర్చే యత్నం
- వాస్తవాలకు దగ్గరగా కేటాయింపులు
- కొండలా పెరిగిన ప్రణాళికావ్యయం

రాష్ట్ర విభజన జరిగి భవిష్యత్తుపై బెంగతో ఉన్న ఆంధ్రప్రదేశ్ వాసులకు ఆశలు కల్పించే రూ.1.11 లక్షల కోట్ల బడ్జెట్ను ఆర్థికమంత్రి యనమల రామకృష్ణుడు అసెంబ్లీలో ప్రవేశపెట్టారు. “ఒకానొక రోజు ప్రతి లోయా సమున్నతంగా మారుతుంది. ప్రతి పర్వతం కిందకు దిగుతుంది. ఎగుడు దిగుళ్లు చదునవుతాయి. వంకర నేలలు తిన్నగా మారుతాయి అన్నది నా స్వప్నం” అన్న మార్టిన్ లూథర్ కింగ్ జూనియర్ చెప్పిన మాటలను బడ్జెట్ చివరలో ఉటంకించడం ద్వారా యనమల ప్రజల గుండెల్లో భరోసా నింపే ప్రయత్నం చేశారు. ఇప్పుడు లోయలా ఉన్న రాష్ట్రం సమీప భవిష్యత్తులో శిఖరంగా ఎదుగుతుందన్న నమ్మకాన్ని కలిగించే ప్రయత్నం చేశారు. రాష్ట్ర విభజన అనంతరం ప్రవేశపెట్టిన 54 పేజీల బడ్జెట్లో... ఎన్నికలకు ముందు ఇచ్చిన హామీలను నిలబెట్టుకునే ప్రయత్నాన్ని తెదేపా ప్రభుత్వం చేసింది.

రాష్ట్ర విభజనానంతరం తలెత్తిన ప్రత్యేకమైన ఆర్థిక ఒడిదుడుకుల కారణంగా ఆదాయం తగ్గి వ్యయం కొండలా పెరిగింది. ఫలితంగా ప్రణాళికావ్యయం పెరిగి, ప్రణాళికా వ్యయం కుంచించుకుపోయింది. ఇంతటి నిరాశాజనకమైన వాతావరణంలోనూ గత ఎన్నికల్లో ప్రధానంగా ఇచ్చిన రైతు రుణమాఫీకి ప్రణాళిక, ప్రణాళికేతర వ్యయం కలిపి రూ.5వేల కోట్లను ప్రభుత్వం కేటాయించింది. ప్రణాళికావ్యయంలో 14 శాతం దీనికే కేటాయించింది. ప్రణాళికావ్యయంలో కేంద్ర ప్రాయోజిత పథకాల కింద కేటాయించిన పద్దులు మినహాయిస్తే రుణమాఫీ కోసమే అత్యధిక మొత్తం కేటాయించింది.

మొత్తం బడ్జెట్	: రూ.1,11,824 కోట్లు
ప్రణాళికేతర వ్యయం	: రూ.85,151 కోట్లు
ప్రణాళిక వ్యయం	: రూ.26,673 కోట్లు
రెవెన్యూ లోటు	: రూ.6,063 కోట్లు

వివిధ సామాజికవర్గాలకు ఇచ్చిన హామీలకూ ప్రధానంగా చోటు కల్పించారు. “మహాత్మాగాంధీ దృష్టిలో ఆదర్శ సమాజమంటే కులరహిత, వర్గరహిత సమాజం. 2014-15 సంవత్సరానికి నేను సమర్పిస్తున్న బడ్జెట్ అటువంటి న్యాయబద్ధ మానవీయ గతిశీల సమాజాన్ని సాధించే దిశగా వేస్తున్న ముందడుగు.” అని చెబుతూ యనమల ప్రణాళికా వ్యయంలో బీసీ సంక్షేమానికి మూడో ప్రాధాన్యం ఇచ్చారు. గతంలో ఎస్సీ, ఎస్టీ, బీసీ, వైసర్డీలకు మినహాయించి ఇతరత్రా సామాజికవర్గాల పేరున కేటాయింపులు ఉండేవికావు. ఈ దఫా తొలిసారి కాపులు, బ్రాహ్మణ సమాజ సంక్షేమానికి ప్రత్యేక కేటాయింపులు చేసి కొత్త సంప్రదాయానికి శ్రీకారం చుట్టారు. భారీ ప్రణాళిక వ్యయాన్ని ప్రకటించి ఆ తర్వాత ఎవ్వరికీ తెలియకుండా కోతలు పెట్టే పరిస్థితి రానీకుండా గత మూడేళ్ల వాస్తవ ఖర్చుల సగటును తీసుకొని అన్ని శాఖలకూ వనరులు కేటాయించారు. గత పదేళ్లలో వార్షిక ప్రణాళికలో యేటా 15 శాతం కోత పడుతున్న విషయాన్ని గమనించి ఆయా శాఖలు ఖర్చుపెట్టగల సమర్థత ఆధారంగానే కేటాయింపులు చేశారు.

జూన్ 8న చంద్రబాబునాయుడు ముఖ్యమంత్రిగా ప్రమాణస్వీకారం చేసిన అనంతరం రుణమాఫీ, వృద్ధులు, వికలాంగులకు పంచన్న పెంపు, రూ.2కే శుద్ధి చేసిన తాగునీరు, బెల్ట్ షాపుల రద్దు, ఉద్యోగుల వయోపరిమితి పెంపు అంశాలపై అయిదుసంతకాలు చేశారు. ఇందులో బెల్ట్ షాపుల రద్దు, ఉద్యోగుల వయో పరిమితి పెంపు హామీలను ఇప్పటికే పూర్తిచేశారు. మిగిలిన మూడింటికీ తాజా

బడ్జెట్ ప్రవేశపెడుతున్న యనమల

బడ్జెట్ లో పెద్దపీట వేశారు. పేదలకు రూ.1.50లక్షలతో ఇళ్ల నిర్మాణం, ఎస్టీఆర్ క్యాంపిన్ల పథకాన్నికూడా బడ్జెట్ లో చేర్చారు.

రాష్ట్ర ప్రజలంతా ఉత్సాహంగా ఎదురుచూస్తున్న రాజధాని అంశం బడ్జెట్ లో కనిపించలేదు. రాజధాని నిర్మాణభారాన్నంతా తామే భరిస్తామని కేంద్రం రాష్ట్ర విభజన చట్టంలో చెప్పిన కారణంగా దానికోసం ఏమీ కేటాయించలేదని యనమల రామకృష్ణుడు ప్రకటించారు. పోలవరం ప్రాజెక్టు బాధ్యతలనూ కేంద్రమే తీసుకున్నందున తాము ఆ ప్రాజెక్టుకు నిధులు కేటాయించలేదని వెల్లడించారు.

అభివృద్ధి మార్గం దిశగా

భవిష్యత్తులో రాష్ట్ర ఆదాయాన్ని పెంచుకొనేందుకు అవసరమైన ఆర్థిక కార్యకలాపాల విస్తృతీకీ బడ్జెట్ లో ప్రాధాన్యమిచ్చారు. ఉత్తరాంధ్ర నుంచి రాయలసీమవరకు అన్నిచోట్లా పర్యాటక సర్కూళ్లు, బీచ్ రిసార్ట్స్, శిల్పారామాలు అభివృద్ధి చేయాలని నిర్ణయించడం ఈ దిశగా తొలి అడుగు. తిరుపతి, కాకినాడల్లో అతిథ్యరంగానికి మానవవనరులు అందించే నైపుణ్యకేంద్రాలు ఏర్పాటుచేస్తున్నట్లు ప్రకటించడం మరో ఆశాజనక నిర్ణయం. రాష్ట్రంలో 10-12 స్టార్ట్ సిటీలను అభివృద్ధి చేయాలని నిర్ణయించడం ఆర్థిక విస్తృతి, అభివృద్ధి దిశగా ఓ ముందడుగు. రాష్ట్రంలో పాఠశాల విద్య నాణ్యత దారుణంగా ఉందని తరచూ ఆవేదన వ్యక్తంచేస్తూ వస్తున్న చంద్రబాబునాయుడు ఈ బడ్జెట్ లో రూ.12,595 కోట్లు కేటాయించి భవిష్యత్తులో ఈ రంగానికి ఇప్పబోయే ప్రాధాన్యాన్ని తెలియజెప్పే ప్రయత్నం చేశారు. వెయ్యికోటిమీటర్ల పొడవున్న తీరప్రాంతాన్ని రాష్ట్ర ఆర్థికాభివృద్ధికి మూలధనంగా

వాడుకోవాలని రాష్ట్రప్రభుత్వం సంకల్పించింది. తీరం వెంబడి 14 పోర్టులను ప్రభుత్వ, ప్రైవేటు భాగస్వామ్యంతో అభివృద్ధిచేయాలని నిర్ణయించింది. కాకినాడ-విజయవాడ మధ్య గ్రీన్ ఫీల్డ్ ఎయిర్ పోర్టు నిర్మించాలని నిర్ణయించింది. ఇది ఆర్థిక వృద్ధికి వూతంగా భావిస్తున్నారు. కాకినాడ, గంగవరంపోర్ట్ ఎల్ ఎన్ జీ టెర్మినల్ గురించి బడ్జెట్ లో ప్రస్తావించారు. భవిష్యత్తులో రూ.వేలకోట్ల వ్యాట్ ఆదాయాన్ని అందించడానికి ఇవి ఆలంబనగా నిలుస్తాయని భావిస్తున్నారు. గుంటూరు, అనంతపురం జిల్లాల్లో సౌర విద్యుత్తు పార్కులు ఏర్పాటు చేస్తున్నట్లు ప్రకటించడం ద్వారా విద్యుత్ సమస్యలకు పరిష్కారం దొరుకుతుందన్న ఆశలు నింపారు. ఐటీరంగంలో ప్రభుత్వం పెద్ద లక్ష్యాల్నే పెట్టుకొంది. ఈ రంగం నుంచి రూ.43వేల కోట్ల ఉత్పత్తులను ఎగుమతి చేయాలని నిర్ణయించడం బృహత్తర ప్రయత్నమే. శ్రీకాకుళం నుంచి అనంతపురం దాకా అన్ని జిల్లాలకూ ఏదో ఒక విషయంలో బడ్జెట్ లో స్థానం కల్పించి తమకు అన్ని ప్రాంతాలూ ఒక్కటేనన్న సందేశాన్ని చాటే ప్రయత్నం చేసింది.

ఇది ప్రత్యేక బడ్జెట్

రాష్ట్ర విభజన అనంతరం ప్రవేశపెట్టిన ఈ బడ్జెట్ సాధారణమైంది కాదు. రెండు నెలలు సమైక్యరాష్ట్రానికి, మిగిలిన పదినెలలు 13 జిల్లాలకు సంబంధించిన పద్దులుంచిన విచిత్రమైన బడ్జెట్. అందుకే దీంట్లో ప్రణాళికేతర వ్యయం భారీగా కనిపిస్తోంది. 23 జిల్లాల రాష్ట్రం నుంచి తెలంగాణ కొత్తగా ఏర్పడినప్పటికీ ఆంధ్రప్రదేశ్ మాత్రం పాతపేరుతోనే కొత్తగా మనుగడసాగించాల్సిన పరిస్థితి ఏర్పడింది. దీంతో పాత

పద్దులన్నింటినీ పరిష్కరించుకోవాల్సిన విధిలేని పరిస్థితి ఎదురైంది. ఈ ఏడాది ప్రవేశపెట్టిన ప్రణాళిక-ప్రణాళికేతర వ్యయంలో సుమారు రూ. 30వేల కోట్లు సమైక్యరాష్ట్రానికి సంబంధించినదే. అదీగాక గత ఏడాది వచ్చిన వేతనసవరణ కారణంగా ఉద్యోగుల జీతాలు పెరగడంవల్ల కూడా ప్రణాళికేతర వ్యయం పెరిగింది. ఏప్రిల్, మే నెలలకు సంబంధించి 23

జిల్లాలకు చెందిన ఉద్యోగుల వేతనాలనూ బడ్జెట్లో చూపించాల్సి రావడంతో ప్రణాళికేతర వ్యయం ఎక్కువ కనిపిస్తోందని ఆర్థికశాఖ అధికారులు చెప్పారు. వచ్చే ఏడాది ఇది తగ్గుతుందని వెల్లడించారు. విభజన నేపథ్యంలో భవిష్యత్తు పన్ను పనూళ్ల అంచనాలను వేయడం కష్టతరమైందని అధికారులు అంటున్నారు. ■

బడ్జెట్ స్వరూపం(రూ.కోట్లలో)	
2014-15 ఆర్థిక సంవత్సరంలో మిగిలిన కాలానికి మొత్తం బడ్జెట్ 1,11,824	
★ ప్రణాళికేతర వ్యయం	85,151
★ ప్రణాళికా వ్యయం	26,673
★ 2014-15 సంవత్సరానికి మొత్తం ఆదాయ మనూళ్లు	92,078
(ఎ) కేంద్ర పన్నుల్లో వాటా	16,837
(బి) గ్రాండ్ ఐన్ ఎయిడ్	28,831
(సి) రాష్ట్ర సొంత ఆదాయం	37,398
● ఆమ్మకం పన్ను	28,749
● ఎక్సైజ్	4,027
● మోటారు వాహనాలు	1,384
● స్టాంపులు రిజిస్ట్రేషన్లు	2,461
● పన్నేతర ఆదాయం	9,011
● గనులు, ఖనిజం వాటా	1,228
మొత్తం రెవిన్యూ వ్యయం	98,142
ఇందులో ● ప్రణాళికేతర వ్యయం	78,976
● ప్రణాళికా వ్యయం	19,165
రెవిన్యూ లోటు	6,063
బహిరంగ రుణాలు	5,760
కేపిటల్, లాన్ అకౌంట్పై వ్యయం	7,921
ఆర్థిక లోటు	12,064 (జీఎస్ డీపీలో 2.30%)
స్కాల రాష్ట్ర ఉత్పత్తి(జీఎస్ డీపీ)	5,23,445
ప్రణాళికేతర వ్యయం ఇదీ	
★ జీతాలు	29,870
★ వడ్డీ చెల్లింపులు	9,876
★ రుణ చెల్లింపులు	5,760
★ పంచన	9,778
★ ఉపకార వేతనాలు	2,040
★ వాన్ సాలరీ	2,763

★ నిర్వహణ	1,146
★ లోన్లు, అడ్వాన్సులు	415
★ సబ్సిడీలు	5,452
ఇందులో ● బియ్యానికి	1,958
● విద్యుత్తుకు	3,188
★ గ్రాండ్-ఇన్-ఎయిడ్	11,907
ఇందులో ● రైతు రుణ ఉపశమనం	1,000
● ఎస్టీఆర్ ఆరోగ్య కార్యలు	500
● డ్వారా మహిళల వడ్డీలేని రుణాలు	599
★ మున్సిపాలిటీలకు సాయం	355
★ డ్వారా మహిళల బీమా/పంచన పథకానికి	185
★ వృద్ధులు/వితంతు పంచన	741
★ వికలాంగుల పంచన	303
★ గోదావరి పుష్కరాలు	100
★ ఇతర(రాలు	6,344
(కాంట్రా ఇంట్రస్ట్ 4661 కోట్లతో కలిపి)	
ప్రణాళికా వ్యయం ఇదీ	
★ మొత్తం ప్రణాళికా వ్యయం	26,672
ఇందులో ● రైతు రుణ ఉపశమనం	4,000
● బీసీ సంక్షేమానికి సాయం	988
● సెర్వీసు సాయం	548
● సాంఘికసంక్షేమానికి ఆర్థికసాయం	419
● కేంద్రప్రాయోజిత రాష్ట్ర పథకాలు	10,313
● ఆర్ ఐ డీ ఎఫ్ (నాబార్డ్)	900
● కాఫీ సంక్షేమానికి ఆర్థికసాయం	50
● బ్రాహ్మణుల సంక్షేమం కోసం	25
● వ్యవసాయ విశ్వవిద్యాలయానికి	100
● ఉపాధి హామీ పథకం	2,773
● సర్వశిక్షా ఆభియాన్	749
● నేషనల్ హెల్త్ మిషన్	509
● జాతీయ గ్రామీణ తాగునీటి పథకం	376
● ఎస్సెల ఆభివృద్ధి పథకం	350
● జేఎన్ఎన్యూఆర్ఎం	295
● జాతీయ సామాజిక వేయూత కార్యక్రమం	294
● రాష్ట్రీయ కృషి వికాస్ యోజన	236
● ఐసీడీఎస్	343

వి.పీ వ్యవసాయ బడ్జెట్

- రైతు రుణమాఫీకి రూ.5 వేల కోట్లు
- వ్యవసాయానికి రూ. 8,949 కోట్లు
- విద్యుత్తు రంగానికి రూ. 7,161 కోట్లు
- విద్యకు రూ. 14,977 కోట్లు
- బ్రాండ్ ఏపీ ప్రచారానికి రూ.213 కోట్లు
- విజయవాడ-కాకినాడల మధ్య కొత్త విమానాశ్రయం
- కాకినాడలో మరో రెండు పెద్ద నౌకాశ్రయాలు
- ప్రైవేటుతో కలిసి మరో 14 చిన్న పోర్టులు
- గన్నవరం విమానాశ్రయంలో కొత్త టెర్మినల్
- పరిశ్రమలకు త్వరలో 24 గంటల విద్యుత్
- ఏడాదికి సిలిండర్లపై రూ. 1200 సబ్సిడీ
- పేద ముస్లిం బాలికల పెళ్లికి రూ. 50 వేల సామగ్రి
- రూ.1600 సబ్సిడీతో 5 లక్షల దీపం కనెక్షన్లు
- ఎస్సీ, ఎస్టీల ఇళ్లకు రూ.లక్షన్నర, ఇతరులకు లక్ష
- అన్ని జిల్లాల్లో నిమ్మ స్థాయి ఆసుపత్రులు
- తిరుపతిలో రూ.117 కోట్లతో అంతర్జాతీయ సమావేశ వేదిక
- గోదావరి పుష్కరాలకు రూ. 100 కోట్లు
- టేకాఫ్ అందుకుంది ఏపీ!

లోటు నుంచి పైకి రావటానికి.. విభజన దిగుళ్ల నుంచి విముక్తి కావటానికి.. వనరుల కొరత నుంచి వృద్ధి సాధించటానికి.. అరకొర వసతుల నుంచి అభివృద్ధి రుచి చూడటానికి.. టేకాఫ్ అందుకుంది ఆంధ్రప్రదేశ్!

అంతర్జాతీయ ప్రయాణమంటే హైదరాబాద్ ఉరకటం.. ఆధునిక సౌకర్యాలంటే హైదరాబాద్ తరలిపోయే పరిస్థితుల నుంచి.. సొంత గడ్డ మీద స్వావలంబన సాధించే దిశగా తొలి అడుగులు వేసింది ముఖ్యమంత్రి చంద్రబాబు బృందం. ఒకవైపు అభివృద్ధికి పునాదులు వేయటం.. మరోవైపు సగటు జీవని ఆదుకోవటం.. ఈ రెండు కాళ్ల మీద జాగ్రత్తగా నడిచే ప్రయత్నం చేశారు ఆంధ్రప్రదేశ్ ఆర్థిక మంత్రి యనమల రామకృష్ణుడు. బుధవారం ప్రవేశపెట్టిన విభజనానంతర తొట్టతొలి బడ్జెట్లో.. రుణమాఫీ మాట నిలబెట్టుకుంటూనే ఓడరేవులకు తెరచాపలెత్తటం, విమానాశ్రయాలకు ప్రణాళికలు వెయ్యటం, పరిశ్రమలకు స్వాగతం పలకటం, పర్యాటకానికి కొత్త తివాచీలు పరవటం.. ప్రతి సగటు జీవికీ సాధ్యమైనంత వూతాన్నివ్వాలన్న దృఢ సంకల్పం స్పష్టంగా కనబడింది. విభజన దెబ్బకు ఖజానా లోటు పడ్డా.. ఆశలు మోసులెత్తేలా రూ.1.11 లక్షల కోట్ల భారీ బడ్జెట్ను ప్రవేశపెట్టారు యనమల. స్వర్ణాంధ్రప్రదేశ్ నిర్మాణానికి నిండుగా నిధులు కేటాయిస్తూనే పేరు గొప్ప ప్రాజెక్టులకు నివ్వర్నగా కోత పెట్టారు. కొత్త పన్నుల వడ్డన లేకుండా లోటు వూడ్చేందుకు ఉన్న ఆదాయ వనరుల లక్ష్యాలను పెంచారు. ■

ఏ రంగానికి ఎంత కేటాయింపులు? (రూ.కోట్లలో)

రంగం	కేటాయింపులు మొత్తం (ప్రణాళిక + ప్రణాళికేతర)	శాతం
వ్యవసాయం, అనుబంధ గ్రామీణాభివృద్ధి	8,949.49	8
నీటిపారుదల, వరద నివారణ	10870.59	9.27
బంధనం	8,463.50	7.57
పరిశ్రమలు, ఖనిజాలు	7,161.32	6.40
రవాణా	614.51	0.55
శాస్త్ర సాంకేతిక రంగాలు, పర్యావరణం	2,765.43	2.47
సాధారణ ఆర్థిక సేవలు	6.44	0.01
సామాజిక సేవలు	2,516.33	2.25
సాధారణ విద్య	3,425.54	30.63
శ్రీడలు, యుజవన సేవలు	14,977.42	13.39
సాంకేతిక విద్య	128.79	0.12
కళలు, సాంస్కృతిక సేవలు	737.07	0.66
వైద్యం	41.25	0.04
తాగునీటి సరఫరా, పారిశుధ్యం	4,387.95	3.92
గృహనిర్మాణం	1,152.05	1.03
పట్టణాభివృద్ధి	808.29	0.72
సమాచార పౌరసంబంధాలు	3,134.42	2.80
సంక్షేమం	154.05	0.14
కార్మిక, ఉపాధికల్పన	7,908.16	6.54
సామాజిక భద్రత, సంక్షేమం	276.02	0.25
సాధారణ సేవలు	1,145.07	1.02
సాధారణ సేవలు	36,725.71	32.84
మొత్తం	1,11,823.86	

కాకుల లెక్కలతో రాబడులు - హామీలకు ఆమడ దూరంలో కేటాయింపులు

హామీల బడ్జెట్... అభివృద్ధి బడ్జెట్ కాదు

రాబడుల్లో కొన్ని కాకి లెక్కలు స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయని కేంద్ర పన్నుల్లో వాటా గ్రాంట్-ఎస్-ఎయిడ్ గా వస్తుందన్న అంకెలు ఎంత మాత్రం నమ్మదగ్గవిగా లేవని అలాగే రాష్ట్రంలో పన్నుల ఆదాయం కూడా గత సంవత్సరంతో పోల్చినా, విభజన తరువాత రాజధాని ఆదాయం తగ్గిన నేపథ్యంలో చూసినా, ఈ బడ్జెట్లో చూపిన అంకెలు నమ్మదగినవిగా లేవని లోక్ సత్తా పార్టీ రాష్ట్ర అధ్యక్షులు డి.వి.వి.యస్. వర్మ ఈరోజు పత్రికావిలేకరులతో మాట్లాడుతూ అన్నారు. ఈ పత్రికా ప్రతినిధుల సమావేశంలో లోక్ సత్తా పార్టీ రాష్ట్ర ప్రధాన కార్యదర్శి అల్లు శివ రమేష్ రెడ్డి, రాష్ట్ర కార్యదర్శి జె.బి.రామూర్తి పాల్గొన్నారు.

ఓటు బ్యాంకు రాజకీయాల కోసం ఎన్నికల్లో చేసిన వాగ్దానాల అమలుకు కొన్ని కేటాయింపులు చూపించాలన్న ఆదుర్దాలో ఈ అంకెల గారడీలకు పాల్పడినట్లు అనిపిస్తుందని, అయినా హామీలకు, కేటాయింపులకు ఆమడ దూరం మిగిలే వుండడం రాష్ట్ర ఆర్థిక పరిస్థితికి అద్దం పడుతుందని డి.వి.వి.యస్. వర్మ అన్నారు.

ఇంత చేసినా రైతుల రుణమాఫీ, డ్వాక్రా మహిళల రుణమాఫీలపై ఇచ్చిన హామీలకు ఈ బడ్జెట్లో నిర్దిష్టంగా హామీలే లేవు. భారీగా ప్రకటించిన 1.11 లక్షల కోట్ల బడ్జెట్లో కేవలం 26 వేల కోట్లు మాత్రమే ప్రణాళిక వ్యయానికి విదిలించి 85 వేల కోట్లు ప్రణాళికేతర వ్యయానికి చూపించడం ఈ బడ్జెట్ ఏ దిశగా సాగిందో చూపిస్తుందని అన్నారు. ఇది నిస్సందేహంగా అభివృద్ధిని పక్కనపెట్టి హామీల మీద కొంత దృష్టిని పెట్టిన బడ్జెట్ గా కనిపిస్తున్నది. విద్యా ఆరోగ్యానికి అంకెలలో కొంత కేటాయింపులు కనిపిస్తున్నా, అవి యధాతథ స్థితిని కొనసాగించడానికి మాత్రమే సరిపోతాయి తప్ప మంచి ప్రమాణాల విద్యని, ఆరోగ్య సేవల్ని అందించేవిగా లేవు. ఇరిగేషన్ కు, ఇళ్ళ నిర్మాణానికి భారీగా కోతలు పెట్టారు. ఐ.టి.

మీద ప్రకటనలే గాని కేటాయింపులు నామమాత్రంగానే వున్నాయి. రాష్ట్రానికి ప్రత్యేక హోదా రానున్న నేపథ్యంలో కేంద్రం ప్రభుత్వం తయారీరంగాన్ని భారీగా ప్రోత్సహిస్తున్న నేపథ్యంలో వీటిని వినియోగించుకోడానికి అవసరమైన మౌలిక వసతుల మీద బడ్జెట్ కేటాయింపులు నిరుత్సాహ పరిచేవిగా వున్నాయి. జిల్లాకో హైదరాబాద్ ను నిర్మిస్తామన్న ముఖ్యమంత్రి మాటలకు, పట్టణాభివృద్ధి కేటాయింపులకు, పొంతన లేదు. ఒక వక్క ముఖ్యమంత్రి ఆర్థిక వ్యవస్థను గాడిలో పెడుతున్నామని ప్రకటనలు ఇస్తుంటే, మరోవక్క ఆర్థిక మంత్రి ప్రవేశపెట్టిన బడ్జెట్ గాడి తప్పించేదిగా వుందని లోక్ సత్తా పార్టీ నేతలు విమర్శించారు. ■

ఆంధ్రప్రదేశ్ లో	
జిల్లాల వారి తలసరి ఆదాయం	
జిల్లా	తలసరి ఆదాయం (రూ.)
విశాఖపట్నం	1,13,860
కృష్ణా	89,850
ప్రకాశం	82,729
గుంటూరు	79,267
పశ్చిమగోదావరి	79,015
నెల్లూరు	78,647
తూర్పుగోదావరి	76,729
కడప	66,592
చిత్తూరు	65,261
అనంతపురం	64,970
విజయనగరం	60,545
కర్నూలు	58,211
శ్రీకాకుళం	53,203

లోక్ సత్తా పార్టీని ఉద్యమబాట పట్టిద్దాం

ఏ.పీ.లో పార్టీ నాయకుల “మేధోమధనం” దృశ్యాలు

మేధోమధనంలో రాష్ట్ర వర్కింగ్ కమిటీ సభ్యులు

విజయవాడ జూలై 23, 24, 25

ప్రాంతీయ మేధోమధనం - విజయవాడ

(కృష్ణాజిల్లా, తూర్పు, పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలు) ఆగస్టు 11, 12

ప్రాంతీయ మేధోమధనం - ఒంగోలు

(గుంటూరు, ప్రకాశం, నెల్లూరు జిల్లాలు) ఆగస్టు 16, 17

ప్రాంతీయ మేధోమధనం - శ్రీకాకుళం

(శ్రీకాకుళం, విజయనగరం, విశాఖపట్నం జిల్లాలు) ఆగస్టు 18, 19

ప్రాంతీయ మేధోమధనం - కర్నూలు

(కర్నూలు, అనంతపురం, కడప, చిత్తూరు జిల్లాలు) ఆగస్టు 24, 25

రుణమాఫీ నిబంధనల్లో రెండు రాష్ట్రాలదీ ఒకే తీరు

- తెలంగాణలో “మార్చి 31” బకాయిలకే మాఫీ
- ఆలోపు రుణం కట్టిన రైతులకు వర్తించదు
- ఏపీ సర్కారు వింత నిబంధనలు
- డిసెంబర్ 31లోపు ఉన్న బకాయిలు మాఫీ
- జనవరి 1 నుంచి మార్చి 31లోపు కడితే వర్తించదు
- బుక్ అడ్వెన్స్ మెంట్లదీ అదే పరిస్థితి
- రూ.3 వేల కోట్లు తగ్గనున్న భారం
- మార్చి 31 తర్వాత కట్టిన రైతులకు ఊరట

మీరు పంట రుణం తీసుకున్నారా? దానిని సకాలంలో చెల్లించారా? లేకపోతే బుక్ అడ్వెన్స్ మెంట్లు చేయించుకున్నారా? అది కూడా మార్చి 31లోపు చెల్లించారా? అయితే మీకు రుణమాఫీ ఫలాలు దూరమైనట్టే! అటు ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం, ఇటు తెలంగాణ సర్కారు రుణమాఫీలో మెలిక పెట్టాయి. “2014 మార్చి 31వ తేదీ నాటికి ఉన్న రుణాలు మాత్రమే మాఫీ” అని తెలంగాణ ప్రభుత్వం సూటిగా తేల్చేయగా... ఆంధ్రప్రదేశ్ దీనిని మరింత సంక్లిష్టం చేసింది. జనవరి 1 నుంచి మార్చి 31వ తేదీ మధ్య రుణం చెల్లించిన వారికి మాత్రం మాఫీ వర్తించబోదని

తేల్చింది. వెరసి... “క్రమశిక్షణతో మెలికే మంచి రైతుల”ను రెండు రాష్ట్రాలు శిక్షించినట్టే! ఇరు రాష్ట్రాల్లో ఇదీ పరిస్థితి... సకాలంలో రుణం చెల్లించే రైతులను తెలంగాణ ప్రభుత్వం నీరు గార్చింది. 2014 మార్చి 31వ తేదీ నాటికి ఉన్న పంట రుణాల బకాయిలు మాత్రమే మాఫీ చేస్తామని ప్రకటించింది. వెరసి... పద్దతి ప్రకారం వ్యవహరించి, రుణం కట్టేసిన రైతులకు మాఫీ ప్రయోజనం చేకూరదు. ఎన్నికల్లో ఇచ్చిన హామీ మేరకు తెలంగాణలో రూ.లక్షలోపు పంట రుణాలను మాఫీ చేస్తూ టీఆర్ఎస్ ప్రభుత్వం ఇటీవల మార్గదర్శకాలు విడుదల చేసింది.

ఇందులో ఈ ఏడాది మార్చి 31 నాటికి ఉన్న ఔట్ స్టాండింగ్ బకాయిలకు ఈ మాఫీ వర్తిస్తుందని పేర్కొన్నారు. ఆ తేదీలోపు బ్యాంకులకు రుణాలు చెల్లించిన రైతుల సంగతి మాత్రం ప్రస్తావించలేదు. నిజానికి... వేలాదిమంది రైతులు పంటలు చేతికిరాగానే బ్యాంకుల్లో తీసుకున్న రుణాలను తిరిగి చెల్లించేస్తుంటారు. డబ్బులు చేతిలో ఉంటే ఖర్చవుతాయనే ఉద్దేశంతో రుణం చెల్లించి... తొలకరిపడగానే బ్యాంకులనుంచి తిరిగి రుణాలు తీసుకుంటారు. ఇలా సకాలంలో చెల్లించే రైతులకు రుణాలు మంజూరు చేయడానికి కూడా బ్యాంకులు ఆసక్తి చూపుతుంటాయి. జనవరి, ఫిబ్రవరి నెలల్లో ఖరీఫ్ పంటలు చేతికి రాగానే, వాటిని విక్రయించి రుణ బకాయిలను రైతులు తీర్చేస్తుంటారు. అలాగే... వడ్డీ రాయితీ కోసం కూడా కొందరు రైతులు మార్చి 31వ తేదీలోపు

బాకీ కట్టేస్తుంటారు. ఇలా మార్చి 31లోపు బకాయి చెల్లించే రైతులు పదిశాతం వరకు ఉంటారని వ్యవసాయ వర్గాలు చెబుతున్నాయి. అయితే... ఇది ఎన్నికల సంవత్సరం కావడం, రుణమాఫీపై మొదటి నుంచీ అంచనాలు ఉండటంతో ఈ ఏడాది ఎంతమంది

మార్చి 31లోపు రుణాలు కట్టారనే విషయంపై స్పష్టత లేదు. ఎంత తక్కువగా అనుకున్నా... ఈ సంఖ్య వేలలోనే ఉంటుందని అధికారుల అంచనా.

ఏపీలో మూడునెలల మెలిక

వ్యవసాయ రుణాలు, బంగారంపై తీసుకున్న వ్యవసాయ రుణాలు గరిష్ఠంగా లక్షన్నర వరకు మాఫీ చేస్తామని ఏపీ ప్రభుత్వం ప్రకటించింది. “అందరికీ న్యాయం చేస్తాం! సకాలంలో రుణం చెల్లించిన వారికీ లబ్ధి చేకూరేలా చూస్తాం” అని గతంలో ప్రకటించిన ప్రభుత్వ పెద్దలు... రుణమాఫీ ఉత్తర్వుల్లో ఈ విషయం “మరిచిపోయారు!”. ఆ ఊసే ఎత్తలేదు. ప్రభుత్వం దీనిపై జీవో 174లో జారీ చేసిన మార్గదర్శకాల్లో రైతులకు షాక్ ఇచ్చేలా ఓ మెలిక పెట్టింది. దీని ప్రకారం... 2013 డిసెంబర్ 31 వరకు తీసుకున్న పంట రుణాలు, బంగారంపై తీసుకున్న వ్యవసాయ రుణాలు, మధ్యకాలిక రుణంగా మార్చిన రుణాలు

మాఫీ అవుతాయి. 2013 డిసెంబర్ 31లోపు రుణం తీసుకొని... 2014 మార్చి 31 నాటికి బకాయి ఉన్న రుణాలన్నీ మాఫీ అవుతాయని కూడా స్పష్టం చేసింది. ఈ ఏడాది మార్చి 31 తర్వాత రుణాలను చెల్లించినా అవీ మాఫీ అవుతాయని తెలిసింది. కానీ... ఈ ఏడాది జనవరి 1 నుంచి మార్చి 31 మధ్య మూడు నెలల కాలంలో ఎవరైనా రైతులు తమ రుణం చెల్లించి ఉంటే... వారికి మాఫీ ఫలాలు ఎంతమాత్రం అందవు. రైతుల రుణాల చెల్లింపునకు సంబంధించి జనవరి1 - మార్చి 31 మధ్య కాలం చాలా కీలకం. సాధారణంగా ఖరీఫ్లో తీసుకున్న రుణాలను మార్చి 31లోపు చెల్లించాల్సి ఉంటుంది. ఆ తర్వాత అయితే వడ్డీ రాయితీ సదుపాయం కోల్పోతారు. పైగా డిడి ఫాల్టర్ గా ప్రకటిస్తారు. ఈ పరిస్థితి రాకుండా ఉండేందుకు గ్రామీణ ప్రాంతాల్లోని సహకార బ్యాంకులు, చాలా వరకు వాణిజ్య

వ్యవసాయ రుణాలు, బంగారంపై తీసుకున్న వ్యవసాయ రుణాలు గరిష్ఠంగా లక్షన్నర వరకు మాఫీ చేస్తామని ఏపీ ప్రభుత్వం ప్రకటించింది. “అందరికీ న్యాయం చేస్తాం! సకాలంలో రుణం చెల్లించిన వారికీ లబ్ధి చేకూరేలా చూస్తాం” అని గతంలో ప్రకటించిన ప్రభుత్వ పెద్దలు... రుణమాఫీ ఉత్తర్వుల్లో ఈ విషయం “మరిచిపోయారు!”. ఆ ఊసే ఎత్తలేదు.

బ్యాంకులు బుక్ అడ్వన్స్ మెంట్స్ చేస్తుంటాయి. అరబే... చెల్లించాల్సిన వడ్డీని మాత్రం కట్టించుకుని, అసలును రైతులు చెల్లించినట్లు రికార్డుల్లో నమోదు చేస్తారు. తర్వాత ఒకటి రెండు రోజులకు మళ్లీ రుణం ఇచ్చినట్లు రాసుకుంటారు. కచ్చితంగా చెప్పాలంటే రుణం చెల్లించడం, తిరిగి తీసుకోవడం రికార్డుల్లోనే

జరుగుతుంది. దీనివల్ల రైతుకు వడ్డీ భారం తగ్గుతుంది. బ్యాంకులకేమో పూర్తిగా రుణాలు రికవరీ చేసిన క్రెడిట్ దక్కుతుంది. అదే ఇప్పుడు రైతుల పాలిట శాపంగా మారుతోంది. వడ్డీ రాయితీని ఉపయోగించుకోవడం కోసం మార్చి 31లోపు రుణాలు చెల్లించినట్లు బుక్ అడ్వన్స్ మెంట్ చేసుకున్న రైతులెవరికీ రుణాలు మాఫీ కావడంలేదు. ఒక్క సహకార రంగంలోనే ఒక్కోజిల్లాలో సగటున రూ.200కోట్లకు పైగా, రాష్ట్రం మొత్తం మీదా రూ.3వేల కోట్లు బుక్ అడ్వన్స్ మెంట్లు అయ్యాయని తెలుస్తోంది. ఈ వేరకు ఏపీపై భారం తగ్గినట్లే. అదేసమయంలో... “క్రమశిక్షణ” పాటించి సకాలంలో రుణం చెల్లించే రైతుకూ “శిక్ష” పడినట్లే! మార్చి 31వ తేదీకి ముందు రుణం చెల్లించిన వారిని “శిక్షించిన” సర్కారు... ఆ తర్వాత రుణాలు చెల్లించిన వారికి మాత్రం మాఫీ వర్తిస్తుందని పేర్కొనడం గమనార్హం. ■

శివరామకృష్ణన్ నివేదిక కొన్ని ముఖ్యాంశాలు....

విధివిధానాల ప్రకారమే నివేదిక

ఆంధ్రప్రదేశ్ రాజధానికి అనువైన ప్రాంతాన్ని సిఫారసు చేయడంలో శివరామకృష్ణన్ కమిటీ కేంద్ర హాంశాఖ నిర్దేశించిన విధివిధానాలనే పాటించింది. వ్యవసాయ

ఆంధ్రప్రదేశ్ రాజధాని శివరామకృష్ణన్ నివేదిక కొన్ని ముఖ్యాంశాలు....

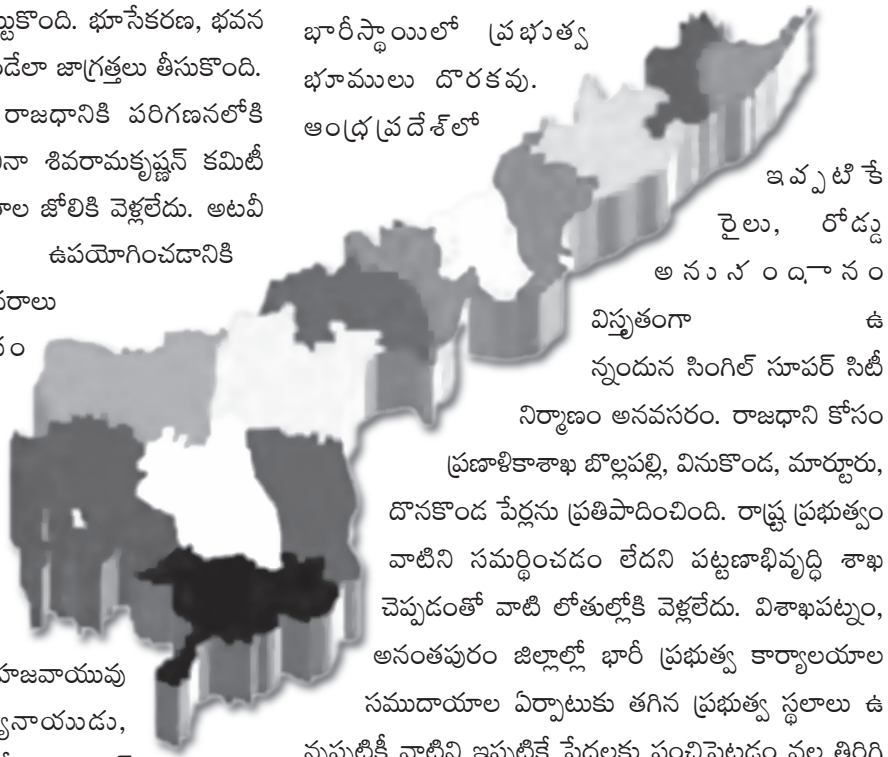
వికేంద్రీకరించడం ఆ మార్గాలని పేర్కొంది. “ఇప్పుడున్న పరిస్థితుల్లో చంఢీగఢ్(115 చదరపు కిలోమీటర్లు), గాంధీనగర్ (177 చ.కి.), భువనేశ్వర్(419 చ.కి.) తరహాలో భారీ

వ్యవస్థ.. స్థానిక జీవరాశులు, పర్యావరణం దెబ్బతినకుండా నిలకడైన అభివృద్ధిని ప్రోత్సహించాలన్న మార్గదర్శకాలను తూచా తప్పకుండా అనుసరించింది. ప్రకృతి వైపరీత్యాల వల్ల కలిగే ఇబ్బందులనూ దృష్టిలో పెట్టుకొంది. భూసేకరణ, భవన నిర్మాణాల వ్యయం కనిష్టంగా ఉండేలా జాగ్రత్తలు తీసుకొంది. పలుచబడిన అటవీప్రాంతాన్ని రాజధానికి పరిగణనలోకి తీసుకోవచ్చని కేంద్రం సూచించినా శివరామకృష్ణన్ కమిటీ సాధ్యమైనంతవరకు అటవీప్రాంతాల జోలికి వెళ్లలేదు. అటవీ ప్రాంతాన్ని పట్టణీకరణకు ఉపయోగించడానికి బదులు రాజధాని కారణంగా స్థావరాలు కోల్పోయేవారికి పునరావాసం కల్పించడానికి వినియోగించాలని కమిటీ పేర్కొంది. క్షేత్రస్థాయి వర్యటనల నందర్పంగా ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం అందించిన సహకారానికి కమిటీ కృతజ్ఞతలు తెలిపింది. కేంద్ర పట్టణాభివృద్ధి, రైల్వే, వాణిజ్య, సహజవాయువు శాఖల మంత్రులు వెంకయ్యనాయుడు, నదానంద గౌడ, నిర్మలాసీతారామన్, ధరేంద్రప్రదాన్లతో ఫలవంతమైన చర్చలు జరిపినట్లు పేర్కొంది.

మూడు మార్గాలు..: తమ అధ్యయనంలో కొత్త రాజధాని నిర్మాణానికి మూడు దారులు కనుగొన్నట్లు కమిటీ తెలిపింది. గ్రీన్ ఫీల్డ్ లొకేషన్లో సింగిల్ సిటీ/సూపర్ సిటీ సృష్టించడం.. ఇప్పుడున్న నగరాలను విస్తరించడం.. అభివృద్ధిని

నగరాల నిర్మాణానికి భూసేకరణ చాలాకష్టం. ఛత్తీస్ గఢ్ వేర్వేరుచోట్ల సుమారు 226 చదరపు కిలోమీటర్లను సేకరించగలిగింది. కానీ ఆంధ్రప్రదేశ్ లో అలా భారీ స్థాయిలో ప్రభుత్వ భూములు దొరకవు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ లో

ఇప్పటికే రైలు, రోడ్డు అనుసంధానం విస్తృతంగా ఉన్నందున సింగిల్ సూపర్ సిటీ నిర్మాణం అనవసరం. రాజధాని కోసం ప్రణాళికాశాఖ బొల్లపల్లి, వినుకొండ, మార్హూరు, దొనకొండ పేర్లను ప్రతిపాదించింది. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం వాటిని సమర్థించడం లేదని పట్టణాభివృద్ధి శాఖ చెప్పడంతో వాటి లోతుల్లోకి వెళ్లలేదు. విశాఖపట్నం, అనంతపురం జిల్లాల్లో భారీ ప్రభుత్వ కార్యాలయాల సముదాయాల ఏర్పాటుకు తగిన ప్రభుత్వ స్థలాలు ఉన్నప్పటికీ వాటిని ఇప్పటికే పేదలకు పంచిపెట్టడం వల్ల తిరిగి తీసుకోవడం సాధ్యంకాదని ప్రభుత్వం తెలిపింది. ఒకవేళ వీటిని ప్రభుత్వం స్వాధీనం చేసుకుంటే పక్కనున్న ప్రైవేటు భూముల ధరలకు రెక్కలోస్తాయి” అని అభిప్రాయపడింది.

రాజ్ భవన్ తరలింపుపై ఉమ్మడి నిర్ణయం..: పదేళ్లపాటు ఉమ్మడి రాజధానిగా హైదరాబాద్ లో కొనసాగడానికి అవకాశం ఉన్నందున రాజ్ భవన్ ఎప్పుడు తరలించాలో ముఖ్యమంత్రి,

గవర్నర్లు ఉమ్మడిగా నిర్ణయం తీసుకోవాలని కమిటీ పేర్కొంది. “రాజ్ భవన్ సముదాయ నిర్మాణానికి 15 ఎకరాలు అవసరం. విభజన చట్టప్రకారం దీనికి కేంద్రమే సాయం చేస్తుంది. రాజ్ భవన్ కున్న విలువను దృష్టిలో ఉంచుకొని నిర్మాణాన్ని వ్యూహాత్మకంగా పూర్తిచేయాలి. పదేళ్లపాటు ఉమ్మడి రాజ్ భవన్ అందుబాటులో ఉంటుంది కాబట్టి ప్రస్తుతానికి ఇబ్బంది లేదు. ప్రత్యేకంగా రాజ్ భవన్ ఎప్పుడు ఏర్పాటు చేయాలో నిర్ణయం తీసుకోవడానికి ముఖ్యమంత్రి, గవర్నర్లకు మరొకొక సమయం అవసరమవుతుంది” అని పేర్కొంది.

రాజధానిపై శివరామకృష్ణన్ కమిటీ సూచనలు

హైటెక్ జోన్ గా వైజాగ్: తూర్పుతీరంలో వైజాగ్ కేంద్రంగా శ్రీకాకుళం నుంచి కాకినాడ వరకు హైటెక్ జోన్ గా తీర్చిదిద్దాలని కమిటీ సూచించింది.

■ భారీపరిశ్రమలు, తయారీరంగం, పోర్టులు, ఇతర సాంకేతిక సంస్థలను వైజాగ్ చుట్టుపక్కల ఏర్పాటుచేయాలి. కాకినాడలో ఎల్ఎన్జీ టర్మినల్, వైజాగ్-చెన్నై కారిడార్ ల ఏర్పాటు అక్కడ అభివృద్ధికి దోహదపడుతుంది.

■ పశుసంవర్ధక, మత్స్య, వ్యవసాయ, పారిశ్రామిక, గనులు, ఖనిజ శాఖలు ముఖ్యమంత్రి కార్యాలయం ఉన్నచోటే ఉండాల్సిన అవసరంలేదు. ఈ రంగాలకు సంబంధించిన ప్రాంతాల్లో ఏర్పాటుచేయొచ్చు.

■ ఏ శాఖను ఎక్కడ ఏర్పాటు చేయాలో నిర్ణయించాల్సింది ప్రభుత్వమేనని పేర్కొంటూ కమిటీ తరపున కొన్ని సూచనలు చేశారు. ఐటీ అనుబంధ శాఖలు వైజాగ్ లో, వ్యవసాయ అనుబంధశాఖలు ప్రకాశం జిల్లాలో, పశు సంవర్ధకశాఖ ఒంగోలులో, విద్యాశాఖలు అనంతపురం.. వైద్య, సాగునీటి శాఖలు నెల్లూరు, సంక్షేమశాఖలు కడపలో ఏర్పాటుచేస్తే బాగుంటుందని పేర్కొన్నారు.

రాయలసీమవాసుల్లో అనుమానాలు

విభజనతో ఆంధ్రప్రదేశ్ కు అనేక సమస్యలతోపాటు 13

ఆంధ్రప్రదేశ్ రాజధాని శివరామకృష్ణన్ నివేదిక కొన్ని ముఖ్యాంశాలు....

జిల్లాల సమానాభివృద్ధికి అవకాశం వచ్చినట్లు కమిటీ అభిప్రాయపడింది. “గత కొన్నేళ్లలో ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రాంతీయ, ఉపప్రాంతీయ ఆకాంక్షలు బాగా పెరిగాయి. రాయలసీమకు వెళ్లినప్పుడు.. ఆ ప్రాంతంలోనే రాజధాని ఏర్పాటుచేయాలని, లేదంటే ఉద్యమిస్తామని ప్రజలనుంచి హెచ్చరికలు వచ్చాయి. ప్రభుత్వ కార్యకలాపాలు, ప్రైవేటు పెట్టుబడుల ఆకర్షణ అంతా ఒకట్రెండు ప్రాంతాలకే పరిమితమవుతుందన్న అనుమానం రాయలసీమవాసుల్లో ఉంది. అందుకే రాష్ట్ర సమగ్రాభివృద్ధి కోణంలో రాజధాని ఉండాలని కోరుకుంటున్నాం. హైదరాబాద్ కోసం రాజధానిని వదులుకొని చారిత్రక తప్పిదం చేశామన్న భావన కర్నూలు, అనంతపురంవాసుల్లో ఉంది. నీరు, విద్యుత్తు కొరతలను ఇక్కడ అభివృద్ధికి ఆటంకాలుగా ప్రచారం చేస్తున్నారని వారు ఆవేదన చెందుతున్నారు. చెన్నై, హైదరాబాద్, బెంగుళూరు, ఢిల్లీలకు సుదూర ప్రాంతాల నుంచి నీరు తరలిస్తున్నప్పుడు అనంతపురం, కర్నూలు జిల్లాలకు అలా ఎందుకు ఇవ్వలేక పోతున్నారని

ప్రశ్నిస్తున్నారు. ఈ ప్రాంతాన్ని దక్షిణాదిలో భారీస్థాయి రవాణా కారిడార్ గా అభివృద్ధి చేయడానికి వీలవుతుంది. స్వాతంత్ర్య దినోత్సవాన రాయలసీమ అభివృద్ధికి కర్నూలులో ముఖ్యమంత్రి ఇచ్చిన హామీలను అమలుచేయాలి” అని కమిటీ పేర్కొంది.

అసెంబ్లీ విషయంలో తొందరలేదు

అసెంబ్లీ తరలించేందుకు తొందరలేదని కమిటీ పేర్కొంది. “అసెంబ్లీ సముదాయ నిర్మాణానికి 80-100 ఎకరాలు అవసరం. అయితే ఇదికూడా కొంతకాలం హైదరాబాద్ లో నిర్వహించుకోవచ్చు. ప్రస్తుతానికి అసెంబ్లీ నిర్వహణకు ఎలాంటి సమస్యలూ లేవు. ఇప్పటికే హైదరాబాద్ లో రెండు రాష్ట్రాల అసెంబ్లీలకు ప్రత్యేక ఏర్పాట్లు చేశారు. ఇటీవల ఇద్దరు ముఖ్యమంత్రులు చర్చించుకొని సమస్యలను పరిష్కరించుకున్నారు. తక్షణం తరలించాల్సిన అవసరం లేదు కాబట్టి కొన్నాళ్ల తర్వాత అసెంబ్లీ ఎక్కడ ఏర్పాటు చేయాలో నిర్ణయం తీసుకోవచ్చు. ఒకవేళ ఏదైనా తాత్కాలిక ఏర్పాటు చేసినా అది శాశ్వత కేంద్రానికి ఇబ్బంది కలిగించేలా ఉండరాదు.

కార్యాలయాల వికేంద్రీకరణపై చర్చించాలి..

రాష్ట్ర ప్రభుత్వ కార్యాలయాల వికేంద్రీకరణ చర్చనీయాంశమై ప్రభుత్వం తగిన నిర్ణయం తీసుకునేలా తాము సూచనలు చేసినట్లు కమిటీ పేర్కొంది. “రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఈ అవకాశాన్ని ఉపయోగించుకుని హైదరాబాద్ లో ఉన్న కార్యాలయాలను ఏ ప్రాంతాలకు తరలిస్తే బాగుంటుందనే అంశమై మరింత అధ్యయనం చేయాలని కోరుకుంటున్నాం. ఈ కనరత్తు సకాలంలో పూర్తిచేస్తే బాగుంటుంది” అని కమిటీ అభిప్రాయపడింది.

అధ్యయనం చేయకుండా కార్యాలయాలను తరలించరాదు

ఏ ప్రాంతంలో ఏ కార్యాలయం పెడితే బాగుంటుందన్న అంశంపై అధ్యయనం చేయకుండా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం గంపగుత్తగా సాధారణ పరిపాలన ఉత్తర్వుల ద్వారా రాజధాని ప్రాంతానికి కార్యాలయాలను తరలించరాదని కమిటీ స్పష్టం చేసింది. ఈ అంశంపై అధ్యయనం పూర్తయ్యేంత వరకూ కార్యాలయాల తరలింపును పెండింగ్ లో పెట్టాలని కోరింది.

నగరాల అభివృద్ధిపై మదింపు చేయాలి

రాష్ట్రంలో 13, 14 స్టాప్ సిటీలను అభివృద్ధి చేస్తామంటూ సీఎం చంద్రబాబు చేస్తున్న ప్రకటనలపై కమిటీ కొన్ని సూచనలు చేసింది. “కొత్త ప్రాంతంలో భారీ నగరం నిర్మించుచోద్దన్న తమ కమిటీ అభిప్రాయంతో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఏకీభవించడం లేదు, గ్రీన్ ఫీల్డ్ సిటీ నిర్మాణం వద్దన్న అభిప్రాయంతో మాత్రం సానుకూలంగా ఉంది. వైజాగ్, తిరుపతి, విజయవాడ - గుంటూరులను మెగాసిటీలుగా, మరో 13-14 నగరాలను స్టాప్ సిటీలుగా తీర్చిదిద్దతామని ముఖ్యమంత్రి పదేపదే చెబుతున్నారు. కేవలం కార్యనిర్వాహక చర్యల ద్వారా ప్రస్తుత నగరాల విస్తరణ చేపట్టరాదు. మౌలిక వసతులు, పర్యావరణ కోణంలో నగరాల విస్తరణకుగల అవకాశాలపై అధ్యయనం చేయాలి” అని పేర్కొంది.

వ్యాఖ్యలు.. విశ్లేషణలు..

■ **ఆంధ్రప్రదేశ్ బలాలు:** అత్యంత సారవంతమైన పంట భూములు, రొయ్యల పెంపకానికి ఆస్కారం ఉన్న సుదీర్ఘమైన తీరప్రాంతం, గనులు-ఖనిజ సంపద, తీరప్రాంత గ్యాస్ నిల్వలు, మానవాభివృద్ధిలో ఓ మోస్తరు పురోగతి, చెప్పుకోదగ్గ స్థాయిలో వ్యాపార-వాణిజ్య వర్గాల ప్రాబల్యం, చాలావరకూ అభివృద్ధి చెందిన రోడ్డు-రైలు మార్గాలు, పారిశ్రామిక కార్యకలాపాల కేంద్రంగా ఎదుగుతుండటం, పునరుత్పాదన ఇంధన వనరుల అభివృద్ధికి అనువైన పరిస్థితులు, చివరిగా.. ఈ ప్రాంతానికి చెందిన ఎంతోమంది విదేశాల్లో స్థితిమంతులుగా ఉండటం.. ఇవన్నీ ఆంధ్రప్రదేశ్ కున్న బలాల్లే!

ఆంధ్రప్రదేశ్ రాజధాని శివరామకృష్ణన్ నివేదిక కొన్ని ముఖ్యాంశాలు....

■ **ఉద్యోగ రంగంలో సవాళ్లు:** కొత్తగా రంగం మీదికి వస్తున్న శ్రామిక శక్తిని దృష్టిలో ఉంచుకుని ఏటా రాష్ట్రంలో కొత్తగా 2-3 లక్షల ఉద్యోగాలు కల్పించాల్సి ఉంటుంది. ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం ముందుండే అతిపెద్ద ప్రాధాన్యతాంశం ఇదే అవుతుంది. ముఖ్యంగా బాగా వెనకబడ్డ రాయలసీమ, ఉత్తరాంధ్ర, అలాగే కోస్తాంధ్రలోని కొన్ని ప్రాంతాల్లో ఉపాధి, ఉద్యోగ కల్పన అవసరం చాలా ఎక్కువగా ఉంది. రైతు ఆత్మహత్యలు, నిరంతరం వేధించే కరవులు, జీవనోపాధి లేక పెరుగుతున్న వలసలు ఈ ప్రాంతాలను పట్టి పీడిస్తున్నాయి.

■ **వైద్య సేవలు, సంస్థలు:** ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని చాలా వెనకబడిన ప్రాంతాలకు వైద్యసేవలు అందుబాటులోనే ఉండకపోవటం ఆందోళనకర అంశం. వైద్య సదుపాయాలను రాష్ట్రంలోని అన్ని ప్రాంతాలకూ విస్తరించటం ముఖ్యం. రాయలసీమలో, అలాగే శ్రీకాకుళం, విజయనగరం.. ఈ ప్రాంతాలన్నింటిలో వైద్య సదుపాయాల విస్తరణ తక్షణావసరం.

■ **సత్వర మార్పు:** కేంద్రం పదేళ్ల పాటు హైదరాబాద్ ను ఉమ్మడి రాజధానిగా ప్రకటించినా ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రజల్లోనూ, రాజకీయ నాయకత్వంలో కూడా సాధ్యమైనంత త్వరగా కొత్త

రాజధానికి వెళ్లిపోవాలన్న ధోరణి చాలా ఎక్కువగా కనబడుతోంది. ఇంతటి విస్తారమైన భూభాగంలో ఉన్న ఐదుకోట్ల మంది జనాభాను పరిపాలించాలంటే.. కీలకమైన పాలనా వ్యవహారాలు, విధాన నిర్ణయాలన్నీ రాష్ట్ర భూభాగంలోనే నెలకొనటం అవసరం. రాజకీయ, ఆర్థిక శక్తులు, పెట్టుబడులన్నీ ఒకే చోట కేంద్రీకృతం కాకూడదన్న దృష్టితో చూసినప్పుడు మా దృష్టికి ప్రధానంగా నాలుగు జోన్లు - 1. విజయవాడ, గుంటూరు 2, గ్రేటర్ విశాఖ 3. నెల్లూరు 4. తిరుపతి-కాళహస్తి. మా పరిశీలనలోకి వచ్చాయి. వీటిలో ప్రతి ప్రదేశానికీ ప్రత్యేకత, ప్రాశస్త్యం ఉన్నాయి.

■ **దేశాలు కూడా నిలబడలేవు:** బంగాళాఖాత తీర ప్రాంతాలన్నింటిలోకీ అత్యంత కీలకమైన ఆర్థిక శక్తిగా అవతరించే సామర్థ్యం ఒక్క ఆంధ్రప్రదేశ్ కే ఉంది. దీనికి ఉన్నన్ని వెసులుబాట్లు తమిళనాడు, ఒడిషా, పశ్చిమబెంగాల్ వంటివాటికీ లేవు. ఒక రకంగా బంగ్లాదేశ్, మియన్మార్, శ్రీలంక వంటి దేశాలు కూడా ఆంధ్రప్రదేశ్ ముందు నిలబడలేవు. కొన్ని అంశాల్లో థాయ్‌లండ్, మలేషియా వంటి దేశాలకు పోటీగా కూడా తయారవ్వచ్చు. ఇందుకు కావాల్సినదల్లా ప్రణాళికా బద్ధమైన పెట్టుబడులు, సమన్వయంతో అమలు, ఆర్థిక వ్యవహారాల్లో క్రమశిక్షణ, వ్యూహాత్మక మౌలిక సదుపాయాల కల్పన.

■ **రక్షణ పెట్టుబడులు:** దేశంలో నలువైపులా ఉన్న కీలకమైన ఆర్థిక, పారిశ్రామిక కేంద్రాలన్నింటికీ అనుసంధానాలున్న రాష్ట్రం ఇది. రక్షణ పరిశ్రమలు ఈ ప్రాంతానికి వచ్చే అవకాశాలు దండిగా ఉన్నాయి. అభివృద్ధి చెయ్యటానికి అనువైన భూములు రాయలసీమ వంటి ప్రాంతాల్లో అపారంగా ఉండటంతో భూతలం అవసరం ఉండే రక్షణ కార్యకలాపాలన్నింటికీ వీటిని కేంద్రాలుగా మార్చే అవకాశం ఉంటుంది. వైమానిక దళం, కోస్తా గస్తీ, నావికాదళాలకు కొత్త స్థావరాల ఏర్పాటుకు భూమి కావాలి కూడా. ఇవన్నీ ఈ రాష్ట్రంలోకి వచ్చే అవకాశం ఉంది. వీటితో స్థానికంగా ఉపాధి అవకాశాలు పెరగటంతో పాటు సైనిక నియామకాలూ పెరుగుతాయి.

■ **రైళ్లు:** సరుకు రవాణా కోసం, అలాగే దేశంలోని కీలక నగరాల నుంచి ప్రయాణ సమయాన్ని తగ్గించటం కోసం రాష్ట్రంలో ఉన్న రైలు సదుపాయాలను మెరుగుపరచటం, కొత్త వాటిని నిర్మించటం చాలా అవసరం. ఆర్థికంగా, పర్యావరణ పరంగా కూడా దీనికి ప్రాధాన్యం ఉంది. కొత్త రాజధానికి బెంగళూరు, చెన్నై, కోల్‌కతాల నుంచి హైస్పీడ్ రైల్వేనెట్‌వర్క్ అభివృద్ధి చెయ్యటం మరింత కీలకం. కొన్నిప్రాంతాల్లో మెట్రోరైళ్ల వినియోగమూ అభివృద్ధికి వూతమిస్తుంది.

■ **రోడ్లు:** ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని కొన్నిప్రాంతాల్లో రహదారి సదుపాయాలు మిగతా చాలా రాష్ట్రాల కంటే మెరుగ్గా ఉన్నాయి. కానీ కొన్ని ప్రాంతాల్లో మాత్రం రోడ్లు బాగాలేవు, ట్రాఫిక్ నియంత్రణ బాలేదు. ఒక పద్ధతి ప్రకారం విస్తరణ, వెడల్పుచేయటం, మెరుగులుదిద్దటం, పట్టణాల చుట్టుపక్కల ప్రాంతాల్లో ప్రజా రవాణా సదుపాయాలు పెంచటం అవసరం.

ఆంధ్రప్రదేశ్ రాజధాని శివరామకృష్ణన్ నివేదిక కొన్ని ముఖ్యాంశాలు....

■ **విమానాశ్రయాలు:** విశాఖ, విజయవాడ, తిరుపతిల్లో అంతర్జాతీయ విమానాశ్రయాల గురించి ప్రతిపాదనలు వినవస్తున్నాయి. హైదరాబాద్ విమానాశ్రయం “పీపీపీ” ఒప్పందాల నేపథ్యంలో విశాఖ, విజయవాడల్లో వీటి ఏర్పాటు ఎంత వరకూ సాధ్యమో పరిశీలించాలి. భూముల లభ్యతా సమస్యే, భారత తూర్పుతీరంలో మరో వైమానిక కేంద్రాన్ని అభివృద్ధి చెయ్యటం వల్ల బెంగళూరు, చెన్నై, హైదరాబాద్‌లకే కాదు.. సింగపూర్, కౌలాలంపూర్, బ్యాంకాకొలకూ పోటీగా తయారవుతుందేమో పరిశీలించాలి. ఇక చాలా నగరాల్లో చిన్నచిన్న విమానాశ్రయాల ఏర్పాటు గురించీ ప్రస్తావిస్తున్నారుగానీ దగ్గర-దగ్గర దూరాలను దృష్టిలో ఉంచుకుని చూసినా, ప్రయాణికుల సంఖ్యను దృష్టిలో ఉంచుకున్నా ఇవంత అవసరం కాదేమో అనిపిస్తోంది. వీటి కంటే ఉన్నత ప్రమాణాలతో రైలు, రోడ్లు ప్రయాణ సదుపాయాలు మెరుగుపరచటం మేలు. ■

రాజధాని “లెక్క” ఇవీ..

- ఏపీ రాజధాని జోన్ అభివృద్ధి అంచనా వ్యయం రూ.27,097 కోట్లు
- భూమి విలువ మినహా లెక్కింపు రాబోయే 20 ఏళ్ల అవసరాలూ పరిగణనలోకి..
- రాష్ట్రంలో రవాణా అభివృద్ధి ప్యాకేజీకి రూ.39,505 కోట్లు అవసరం
- శివరామకృష్ణన్ కమిటీ అంచనా

ఆంధ్రప్రదేశ్ రాజధాని శివరామకృష్ణన్ నివేదిక కొన్ని ముఖ్యాంశాలు....

ఆంధ్రప్రదేశ్ లో కొత్త రాజధాని జోన్ లో వివిధ అవసరాలకు రూ. 27,097 కోట్లు అవసరమని శివరామకృష్ణన్ కమిటీ అంచనా వేసింది. ఇందుకుగాను విభాగాల వారీగా లెక్కలు రూపొందించింది. 2014 ధరల ప్రకారం.. కొత్త రాజధాని జోన్ లో ప్రభుత్వ కార్యాలయాలు, ఉద్యోగుల వసతి కోసం భవనాల నిర్మాణానికి రూ.10,519 కోట్లు, ప్రాథమిక వసతుల కల్పనకు రూ.1,536 కోట్లు.. రాజధాని ఏర్పాటుచేయటం ఇప్పటికే ఉన్న పట్టణ ప్రాంతంలో రానున్న పది-ఇరవై ఏళ్లలో అదనంగా వచ్చి స్థిరపడే జనాభా అవసరాలకు అనుగుణంగా వసతుల పెంపునకు మూడు దశల్లో రూ. 15,042 కోట్లు అవసరమని లెక్కించింది. మూడు దశల్లో అవసరమయ్యే ప్రాథమిక వసతుల కల్పనకు జేఎన్ఎన్యూఆర్ఎం సూచించిన జీవన ప్రమాణాలను పరిగణనలోకి తీసుకుంది. రాజధాని జోన్ లో అభివృద్ధి వ్యయం అంచనాలకు భూమి విలువను కలపలేదు. భూమిని సమీకరించాల్సిన బాధ్యత ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వానిదని కమిటీ పేర్కొంది. క్షేత్రస్థాయి పర్యటనల ఆధారంగా ఈ ప్యాకేజీ రూపొందించినట్లు ప్రస్తావించింది. కాగా రాష్ట్రంలో రైల్వే లైన్లు, రహదారులు, విమానాశ్రయాల అభివృద్ధికి రూ. 39,505 కోట్లు

అవసరమని అంచనా. రాజధానిలో భవనాల నిర్మాణానికయ్యే వ్యయం రూ.10,519 కోట్లలో కేవలం డైరెక్టరేట్లు, అందులో పనిచేసే ఉద్యోగుల గృహవసతికే సింహభాగం రూ.6,658 కోట్లు అవసరమని కమిటీ అంచనా కట్టింది. డైరెక్టరేట్లలో కొన్నిటిని జిల్లా కేంద్రాల్లో ఏర్పాటుచేయించును సూచించింది.

సలహాలు.. సూచనలు..

■ **ఇంధనం:** రాష్ట్ర విభజన నేపథ్యంలో తాత్కాలికంగానైనా, రాష్ట్రానికి ఇంధన భద్రత అనేది సమస్యగా పరిణమిస్తోంది. అయితే భారీఎత్తున ఉత్పాదనా సామర్థ్యం ఉన్నందున, పోర్టుల అభివృద్ధి-గ్యాస్ గ్రిడ్ల అభివృద్ధిని దృష్టిలో ఉంచుకుని చూస్తే రానున్న 3-5 ఏళ్లలో దీన్ని అధిగమించటం సాధ్యమేననిపిస్తోంది. పునర్వినియోగ ఇంధన ఉత్పాదన కోసం ప్రణాళికలేమీ లేకపోవటం ప్రధాన లోపం. రాయలసీమలో పవన, సౌర విద్యుదుత్పాదన అవకాశాలు ఉన్నాయి. కేజీ బేసిన్

ఆంధ్రప్రదేశ్ లో రవాణా అభివృద్ధి ప్యాకేజీ(రూ.కోట్లలో)	
రైల్వేలు	
నల్లపాడు-ద్రోణాచలం లైన్ విద్యుదీకరణ(393కి.మీ)	500
నల్లపాడు-బీబీనగర్ లైన్ విద్యుదీకరణ(375కి.మీ)	375
విజయవాడ-గుడివాడ-భీమవరం-నర్సాపూర్-మచిలీపట్నం డబ్లింగ్(221కి.మీ.)	1,200
గుంటూరు-తెనాలి-రేపల్లె డబ్లింగ్(25కి.మీ)	150
గూడూరు-దుగరాజపట్నం కొత్త లైన్(45కి.మీ)	330
నడికుడి-శ్రీకాళహస్తి కొత్త లైన్(308కి.మీ)	1,500
కోవ్వూరు-భద్రాచలం కొత్త లైన్(180కి.మీ)	1,000
కడప-బెంగళూరు కొత్త లైన్(225కి.మీ)	2,250
(రైల్వే లైన్లపై వెచ్చించాల్సిన మొత్తం	7,305)
జాతీయ రహదారులు	
కొత్త రాజధాని నుంచి హైదరాబాద్ కి 8లైన్ల రహదారి	15,000
గుత్తి-ప్రొద్దుటూరు-బద్వేల్-నెల్లూరు(293కి.మీ)	3,000
కర్నూలు-ఆత్మకూరు-వినుకొండ-నల్లపాడు(420కి.మీ)	4,000
(రహదారులపై ఖర్చు చేయాల్సిన మొత్తం	22,000)
విమానాశ్రయాలు	
విశాఖలో కొత్త విమానాశ్రయం	4,500
విజయవాడలో కొత్త విమానాశ్రయం	4,500
తిరుపతి విమానాశ్రయం విస్తరణ, అభివృద్ధి	1,200
(విమానాశ్రయాలపై వెచ్చించాల్సిన మొత్తం	10,200)
మొత్తం రవాణాపై వెచ్చించాల్సింది	39,505

రాజధాని జోన్ లో భవనాల నిర్మాణానికయ్యే ఖర్చు(రూ. కోట్లలో)		
విభాగం	వ్యయం	శాతం
రాజ్ భవన్	56	1
సీఎం మధ్యంతర సచివాలయం	68	1
లెజిస్లేచర్	450	4
సచివాలయం	361	3
సచివాలయ ఉద్యోగుల గృహవసతి	1,097	10
హైకోర్టు భవన సముదాయం	516	5
హైకోర్టు కార్యాలయాలు	98	1
హైకోర్టు ఉద్యోగులకు గృహవసతి	657	6
కైరెక్టరేట్లు	1,260	12
కైరెక్టరేట్లలోని ఉద్యోగులకు గృహవసతి	5,398	51
అతిథి గృహాలు	210	2
సమావేశ మందిరాలు, కన్వెన్షన్ కేంద్రాలు	349	5
రాజధాని జోన్ లో భవన నిర్మాణాలకయ్యే మొత్తం ఖర్చు 10,519		
★ శాతం మొత్తం వ్యయంలో సుమారుగా		

రాజధాని ఏర్పాటుచేసే పట్టణప్రాంతంలో ప్రాథమిక వసతులపై దశల వారీగా వెచ్చించాల్సింది				
విభాగం	మొదటి దశ	రెండో దశ	మూడో దశ	మొత్తం
ప్రధాన రహదారులు	309	356	444	1,109
అనుబంధ రహదారులు	278	320	400	998
తాగునీటి సరఫరా వ్యవస్థ	772	888	1,112	2,772
నీటి శుద్ధి	700	441	553	1,694
మురుగునీటి వ్యవస్థ	1,239	560	700	2,499
మురుగునీటి శుద్ధి	396	151	189	736
వరద నీటి కాలువలు	2,072	1,013	1,267	4,353
ఘనవ్యర్థాల నిర్మూలన	96	77	96	268
విద్యుత్తు		273	340	613
మొత్తం వ్యయం	5,862	4,079	5,101	15,042

రాజధాని జోన్ లో ప్రాథమిక వసతుల అంచనా వ్యయం(రూ. కోట్లలో)		
విభాగం	వ్యయం	మొత్తం ఖర్చులో శాతం
ప్రధాన రహదారులు	133	9
అనుబంధ రహదారులు	120	8
తాగునీటి సరఫరా వ్యవస్థ	334	22
నీటిశుద్ధి	168	11
మురుగునీటి కాలువల వ్యవస్థ	210	14
మురుగునీటి శుద్ధి	57	4
వరదనీటి కాలువలు	384	25
ఘనవ్యర్థాల నిర్మూలన	29	2
విద్యుత్తు	102	7
ప్రాథమిక వసతులకయ్యే మొత్తం ఖర్చు	1,536	

గ్యాస్ ను అన్ని ప్రాంతాలకు పంపిణీ చెయ్యటం, రాష్ట్ర గ్యాస్ గ్రిడ్ ను ఏర్పాటు చెయ్యాలన్న రాష్ట్ర ప్రభుత్వ నిర్ణయం భవిష్యత్తుకు కీలకం.

■ **జలవనరులు:** కృష్ణాగోదావరి బేసిన్ లో పద్ధతి ప్రకారం అభివృద్ధి చేసిన జల వనరులు, సదుపాయాలున్నా వీటి భవిష్యత్తు తెలంగాణ, తమిళనాడులతో జల పంపిణీ ఒప్పందాలు ఎలా ఉంటాయన్న దాని మీద ఆధారపడి ఉంటుంది. సమస్యలన్నింటికీ పోలవరం డ్యామ్ “అసలైన మందు” అని అంతా నమ్ముతున్నారాగానీ వాస్తవ పరిస్థితులు చాలా సంక్లిష్టంగా ఉండొచ్చు.

■ **ఐటీ సదుపాయాలు:** మున్ముందు రాష్ట్రంలోని ప్రతి ప్రాంతానికీ ఫైబర్ ఆప్టిక్, 4జీ మొబైల్ టెలిఫోన్ సదుపాయాలను విస్తరించాలన్న ప్రతిపాదనలు- రాష్ట్ర భవిష్యత్తుకు అత్యంత కీలకమైన అంశం కాబోతోంది. సమాచార ప్రసారానికే కాదు, విద్య, వాణిజ్యం, ఈగవర్సెస్ వంటివాటన్నింటికీ ఇది చాలా ముఖ్యం. సమగ్ర అభివృద్ధికి ఇదో అద్భుతమైన అవకాశం కూడా. కేంద్ర నిధుల ప్రసక్తి లేకుండా రాష్ట్రం, ప్రైవేటు రంగాలు

కలిసి సముద్రంలో వేస్తన్న ఫైబర్ ఆప్టిక్ కేబుల్ల అనుసంధానాన్ని సాధించుకోవటం దీర్ఘకాలంలో అద్భుత ఫలితాలను తెచ్చిపెట్టే విలువైన పెట్టుబడి అవుతుంది.

■ **పారిశుధ్యం:** తాగునీరు, పారిశుధ్యం, మురుగు కాల్వలు, చెత్త-వ్యర్థాల నిర్వహణ విషయంలో ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని చాలా పట్టణాల పరిస్థితిని మెరుగుపరచాల్సి ఉంది. పారిశుధ్య నిర్వహణ సరిగా లేకపోవటం వల్ల నీటి కాలుష్యం పెరుగుతోంది కూడా. వీటిపై పెట్టుబడులు పెట్టటానికి ప్రభుత్వం తక్షణ ప్రాధాన్యం ఇవ్వాలి.

■ **భవన నిర్మాణం:** భవన నిర్మాణ వనరుల ఉత్పాదన, ఎగుమతులే కాదు.. భవన నిర్మాణ కార్మికుల వలసలకు కూడా ఆంధ్రప్రదేశ్ పెట్టింది పేరుగా ఉంది. రాయలసీమలో సున్నపురాయి, సిమెంట్ తదితర పరిశ్రమలు ఎక్కువగా ఉన్నాయి. రాష్ట్రంలో మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి, పట్టణీకరణ పెరుగుతున్న కొద్దీ వీటి విస్తరణ మరింత పెరుగుతుంది. నైపుణ్య కార్మికుల కొరత పెరగనుంది. వీటిని అధిగమించేందుకు వ్యూహాత్మక ప్రణాళిక అవసరం.

ఆంధ్రప్రదేశ్ రాజధాని శివరామకృష్ణన్ నివేదిక కొన్ని ముఖ్యాంశాలు....

రాజధాని జోన్స్ ను పరిశీలించటం జరిగింది.

■ **ఉన్న నగరాల విస్తరణ:** ఇప్పటికే ఉన్న నగరాలను రాజధానిగా విస్తరించే విషయంలో మొత్తమ్మీద ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ వైఖరిని కమిటీ సమర్థిస్తున్నా..

■ **మూడింట ఏది మేలు:** రాజధాని విషయంలో 1. కొత్తగా విస్తారమైన భూములతో ఒక సూపర్ సీటీని నిర్మించటం 2. ఉన్న ఏదో ఒక నగరాన్నే రాజధానిగా అభివృద్ధి చెయ్యటం 3. ఒకచోట అని కాకుండా.. అభివృద్ధిని అన్ని ప్రాంతాలకూ విస్తరించటం.. ఈ మూడింటినీ పరిశీలించటం జరిగింది. ఇప్పుడున్న పరిస్థితుల్లో ఒక భారీ నగరాన్ని నిర్మించటం సరైనది కాదని కమిటీ అభిప్రాయపడింది. హైదరాబాద్ లో అభివృద్ధి అన్నది ఒక్కసారిగా జరిగింది కాదు. పైగా చివరికి ఇదే పెద్ద సమస్యగా అయి కూర్చుంది. విజయవాడ-గుంటూరు-తెనాలి ప్రాంతం భౌగోళికంగా కేంద్రమే అయ్యుండొచ్చుగానీ అభివృద్ధికి అదే మౌలికం కాదు. తమిళనాడు, కేరళ, మహారాష్ట్ర వంటి రాష్ట్రాలను పరిశీలిస్తే రాజధాని అనేది భౌగోళికంగా మధ్యనే ఉండాల్సిన అవసరం లేదని అర్థమవుతుంది.

ఈ పని చేపట్టబోయే ముందు మౌలిక సదుపాయాల అవసరం ఎంత? దానివల్ల పర్యావరణ ప్రభావం ఎలా ఉంటుంది? క్షుణ్ణంగా పరిశీలించాలి. హడావుడిగా, తాత్కాలికంగా ప్రభుత్వ కార్యాలయాల ఏర్పాటు, తరలింపు చేపడితే అదంతా పెద్ద వృధా ప్రయాసే అవుతుంది.

■ **రాష్ట్రమంతా విస్తరించటం:** అభివృద్ధిని ఒకే చోట కేంద్రీకరించకుండా రాష్ట్రమంతా విస్తరింపజేయాలంటే ముందు ప్రస్తుతం హైదరాబాద్ లో ఉన్న ప్రభుత్వ కార్యాలయాలు, కంపెనీలు, కార్పొరేట్లతో సహా అన్నింటి జాబితా తయారు చెయ్యాలి. వీటిలో ఏవి ఆంధ్రప్రదేశ్ లో పెట్టాల్సిన అవసరం ఉందో ప్రభుత్వం నిర్ణయించుకోవాలి. అప్పుడు ప్రాంతాల వారీగా వీటిని ఏర్పాటు చెయ్యాలి.

■ **రాజధానికి ఉండాల్సిందేమిటి?:** చాలా రాజధానులను పరిశీలించి విశ్లేషిస్తే- నీటి లభ్యత, అనుసంధానాలు, అనువైన వాతావరణం, ఇప్పటికే ఉన్న భారీ పట్టణాలతో సామీప్యత, భూముల లభ్యత-సేకరణ సౌలభ్యం, నిర్మాణ వ్యయం మరీ ఎక్కువగా ఉండకపోవటం, కేంద్రంగా ఉండటం, రక్షణ-భద్రత సమస్యలు లేకపోవటం, చారిత్రక ప్రాధాన్యం.. ఇవి ముఖ్యమని అర్థమవుతుంది. వీటన్నింటినీ దృష్టిలో ఉంచుకునే

■ **ఒకటి మాత్రం స్పష్టం:** ఉన్న నగరాలనే విస్తరించినా, వికేంద్రీకరణ చేపట్టినా.. ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వానికి పలు ప్రాంతాల్లో భూములు మాత్రం అవసరం. జిల్లా కేంద్రాల చుట్టూ ఉన్న భూములను వాడుకునే వెసులుబాటు ఉంటుందిగానీ కొన్నేళ్లుగా వీటిని పేదలకు కేటాయిస్తుండటం ఇప్పుడు సమస్యగా పరిణమించొచ్చు. కాబట్టి ప్రభుత్వం తక్షణం కొంత పరిహారం ఇవ్వటం ద్వారా వీటిని వెనక్కి తీసుకునే వెసులుబాటేదైనా ఉండేమో చూడాలి. భారీగా భూముల సేకరణ చేపట్టే కంటే దీనికే ఖర్చు తక్కువ కావచ్చు. ■

సమగ్రాభివృద్ధికి సమీకృత ఆర్థిక ప్యాకేజీ

- ఏపీ అభివృద్ధికి రూ.4.49 లక్షల కోట్లు అవసరం!
- విభజన చట్టం ప్రస్తావనలు, ఇతర ప్రతిపాదనల ఆధారంగా అంచనా
- శివరామకృష్ణన్ కమిటీ మార్గ సూచిక

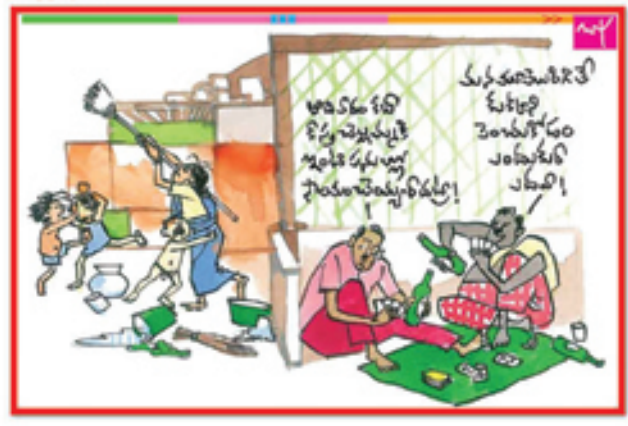
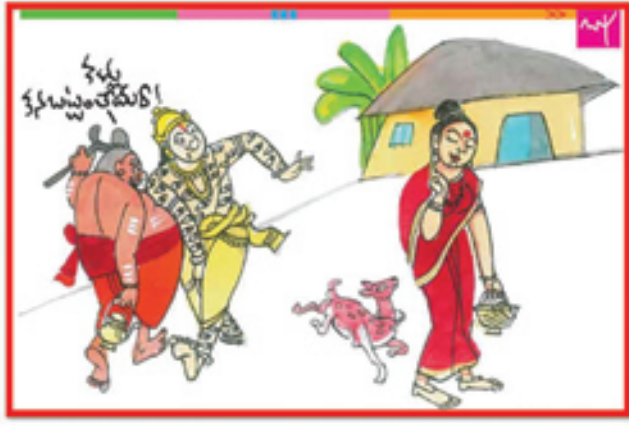
ఆంధ్రప్రదేశ్ సమగ్రాభివృద్ధికి రూ.4.49 లక్షల కోట్ల సమీకృత ఆర్థిక ప్యాకేజీ అవసరమని శివరామకృష్ణన్ కమిటీ నివేదికలో పేర్కొంది. రాష్ట్ర పునర్వ్యవస్థీకరణ చట్టంలోని 93వ సెక్షన్, పెడ్యూల్ 13లో పేర్కొన్న విద్యా సంస్థల ఏర్పాటు, నౌకాశ్రయం, రహదారులు, రైల్వేలు, మెట్రో రైలు, ఉక్కు కర్మాగారం, ఆయిల్ రిఫైనరీ తదితరాల అభివృద్ధికి పేర్కొన్న అంశాలతో పాటు వివిధ రూపాల్లో కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు ప్రతిపాదించిన విశాఖ-చెన్నై పారిశ్రామిక కారిడార్, సాంకేతిక పరిజ్ఞాన పెట్టుబడుల ప్రాంతం(ఐటీఐఆర్), ఎలక్ట్రానిక్ వస్త్రాత్పత్తి

సముదాయాలు, తదితరాలన్నింటి అమలకయ్యే వ్యయాన్ని లెక్కించి సమగ్రాభివృద్ధికి మార్గ సూచికగా ఈ ప్యాకేజీ అంచనా వేసింది. మొత్తం రూ.4.49 లక్షల కోట్లలో ఐటీఐఆర్, ఎలక్ట్రానిక్ వస్త్రాత్పత్తి సముదాయాల అభివృద్ధికి రూ.2 లక్షల కోట్లు, పారిశ్రామిక కారిడార్ కి రూ.లక్ష కోట్లు ఉన్నాయి. అత్యధికంగా రూ.3.16 లక్షల కోట్లు పబ్లిక్, ప్రైవేట్ భాగస్వామ్యం(పీపీపీ) ద్వారా రావాల్సిన పెట్టుబడే. ప్రాథమిక వసతులు, పారిశ్రామికాభివృద్ధి, విజ్ఞాన రంగాల్లో ఈ పెట్టుబడి ఉంటుందని కమిటీ సూచించింది. ■

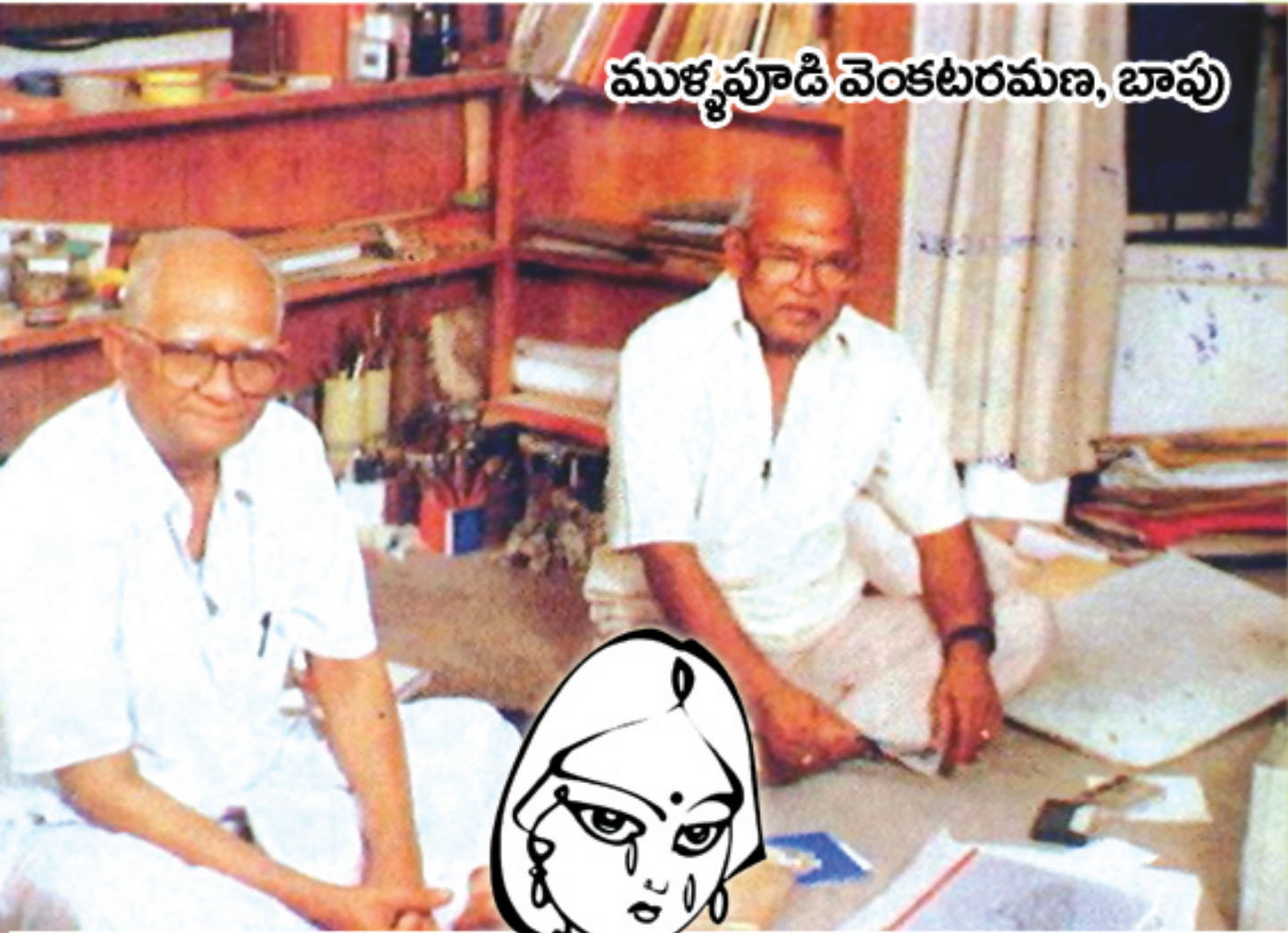
మార్గ సూచికలో పేర్కొన్న సమీకృత ఆర్థికాభివృద్ధి ప్యాకేజీ వివరాలు.. (రూ.కోట్లలో)		
అంశం	పెట్టుబడి వ్యయం	ఆర్థిక సాయం అందించాల్సింది
జాతీయ విద్యా సంస్థలు	7,000	కేంద్రం
రైల్వేలు	7,905	కేంద్రం
దుగరాజపట్నం నౌకాశ్రయం	10,000	కేంద్రం
రహదారులు	22,000	జాతీయ రహదారుల అభివృద్ధి సంస్థ, పీపీపీ
విమానాశ్రయాలు	10,200	ఎయిర్పోర్ట్స్ అథారిటీ ఆఫ్ ఇండియా, పీపీపీ
మెట్రో రైలు	30,000	కేంద్ర పట్టణాభివృద్ధిశాఖ, పీపీపీ
జల రవాణా మార్గాలు	1,500	ఇడబియూడబియూఏఐ, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, పీపీపీ
సమీకృత ఉక్కు కర్మాగారం	25,000	కేంద్ర ప్రభుత్వ రంగ సంస్థ
త్రూడాయిల్ రిఫైనరీ	15,000	కేంద్ర ప్రభుత్వ రంగ సంస్థ
గ్యాస్ గ్రిడ్	5,000	కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు, కేంద్ర ప్రభుత్వరంగ సంస్థల సంయుక్త భాగస్వామ్య సంస్థ
గంగవరం ఎల్ఎన్జీ టెర్మినల్	4,500	పీపీపీ
ఇతర భారీ, మధ్య తరహా నౌకాశ్రయాలు	12,000	పీపీపీ
విశాఖ-చెన్నై పారిశ్రామిక కారిడార్	1,00,000	పీపీపీ
ఐటీఐఆర్, ఎలక్ట్రానిక్ వస్త్రాత్పత్తి సముదాయాలు	2,00,000	పీపీపీ
అన్ని కలిపి	4,49,505	

బాగు కార్టూన్స్

ముళ్ళపూడి వెంకటరమణ, బాపు

విశ్రాంతి-చిస తెలుగు కలం... తెలుగు కుంచె...

లోక్ సత్తా నివాళి...

Book-Post

PRINTED MATTER

To,

If not delivered please return to:

Lok Satta Times

8-2-674B/2/9, Plot No. 93
Happy valley, Road No. 13A
Banjara Hills, Hyderabad - 500 034